

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ
ÖZ-SAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hilal BÖYÜKATA

ÇANAKKALE
EYLÜL, 2017

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının
Öz-Saygı Düzeylerinin İncelenmesi

Hilal BÖYÜKATA
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN

Çanakkale
EYLÜL, 2017

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öz-Saygı Düzeylerinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

07/09/2017

Hilal BÖYÜKATA

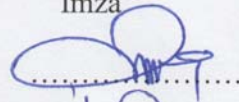
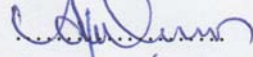

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Hilal BÖYÜKATA tarafından hazırlanmış olan, 07/09/2017 tarihinde gerçekleşen tez savunma sınavı sonucunda jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10086114

Akademik Unvan	Adı Soyadı		İmza
Prof. Dr.	Çavuş ŞAHİN	Danışman	
Doç. Dr.	İbrahim COŞKUN	Üye	
Doç. Dr.	Mehmet Kaan DEMİR	Üye	

23.10.2017

Tarih: .....

İmza: .....

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, sayıltıları ve varsayımları sunulmuş, devamında tanımlar ve ilgili alanyazın verilmiştir. İkinci bölümde verilen kuramsal çerçeve için okul öncesi eğitim, bu eğitimin amaçları, ilkeleri, önemi, okul öncesi öğretmenin önemi, öğretmen adayları için öz-saygının önemi açıklanmış ve öz-saygı kavramsal olarak tartışıldıktan sonra ortaya konan kuramlar sunulmuştur. Üçüncü bölümde yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde bulguları sunulmuş ve yorumlanmıştır. Son bölümde araştırma sonuçları tartışılmış ve öneriler ortaya konmuştur.

İnsanların öz-saygı hayatının her döneminde önem taşımaktadır. Bu konu üzerinde bana çalışma imkanı sunan danışman hocam Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans süresince ders aldığım bütün hocalarıma teşekkür ederim. Bu çalışmaya istekle katılan öğretmen adaylarına ve uygulama imkanı sunan değerli hocalarıma teşekkür ederim.

Hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen babama, anneme ve kardeşlerime; akşamları erken uyuyarak çalışma imkanı sunan kızlarım Hanzade Gül ve Asude Kezban'a; çalışmalarımın tamamlanmasında beni motive eden ve cesaretlendiren kıymetli eşim Doç. Dr. Mahmut BÖYÜKATA'ya teşekkür ederim.

Çanakkale, 2017

Hilal BÖYÜKATA

Özet

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öz Saygı Düzeylerinin İncelenmesi

Bu tezin amacı okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin sınıf düzeyi, öğretim türü, cinsiyet, yaş, not ortalaması, sınav sistemi, mezun olunan lise türü ve ailenin demografik durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Bu araştırmanın evrenini 2015–2016 eğitim öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 303 okul öncesi öğretmeni adayı oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve öz-saygı ölçeği kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu cinsiyet, yaş, not ortalaması, sınıf düzeyi, öğretim türü, sınav sistemi, mezun olunan lise türü hakkında bilgiler ve ailenin demografik durumu ile alakalı sorular içermektedir. Beş dereceli Likert tipindeki bu ölçek 15 olumlu ve 5 olumsuz madde içermektedir ve toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca, bu ölçeğin Cronhach's Alpha katsayısı (α) bu çalışmada .71 olarak hesaplanmıştır.

Toplanan verilerin analizi için SPSS 20.0 programı ile yapılmıştır. Bu verilerin istatistiksel olarak yorumlanması için bağımsız örnekler t-testi ve F-testi olarak adlandırılan varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır.

Verilerin analizleri sonucunda, okul öncesi öğretmen adaylarının not ortalamalarına, bölüme giriş sınav sistemine göre öz saygı düzeylerinde anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Okul öncesi öğretmen adayları not ortalamalarına göre değerlendirildiğinde; ortalaması 1.50–2.00 arasında olan öğrenciler ile 2.51–3.00 arasında olan öğrenciler arasında anlamlı farklılık

oluşmaktadır. Sınav sistemine göre özsaygı düzeylerinde DGS (Dikey Geçiş Sınavı) sistemi ile okul öncesi eğitim bölümüne yerleşen ğretmen adaylarının lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Katılımcıların sınıf düzeyi, ğretim türü, cinsiyet, yaş mezun oldukları lise türü ve aile demografik yapısına göre okul öncesi ğretmen adaylarının özsaygı düzeyleri bakımından ise anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul ncesi eğitim, okul öncesi ğretmen adayları, z-saygı, z-saygı düzeyi.

Abstract

The Investigation of the Self-Esteem Scores of the Preschool Teacher's Candidates.

The purpose of this thesis is to investigate whether the self-esteem levels of the pre-service preschool teachers show the differ according to the grade level, the education type, the gender, the age, the grade average, the examination system, the graduated high school type, and the demographic structure of the family. The universe of this research is the students of the Preschool Teacher Education branch of Elementary Education Department at Education Faculty of Çanakkale Onsekiz Mart University. The sample of the research is the 303 Pre-Service Preschool Teachers.

The personal data form and the self-esteem scale were used as data collection tool. The personal data form includes the information about the gender, the age, the grade level, the education type, the grade average, the examination system, the graduated high school type, and the demographical questions concerning the family status. This scale with the five-point Likert type contains 15 positive and 5 negative items and consists 20 items in total. Moreover, Cronbach's Alpha coefficient (α) of this scale was calculated as .71 in this study.

The SPSS 20.0 program was used for analysis of collected data. The independent samples t-test and variance analysis (One-Way ANOVA) also called F-test were used for the statistical interpretation of these data.

As a result of the analysis of the data, a significant difference was found in the self-esteem levels according to the grading average of the pre-service preschool teachers and the divisional entrance examination system. When interpreted according to the grade averages of teacher candidates, a significant difference appears in between the students' the grade

averages 1.50-2.00 and those 2.51-3.00. According to the examination system, a significant difference was occurred in favor of the pre-service preschool teachers settled the department of the preschool education with DGS (Vertical Transfer Examination) system. No significant differences were found in the level of self-esteem of the pre-service preschool teachers according to the grade level, the education type, the gender, the age, the graduated high school and the family demographic structure of participants.

Key words: Preschool education, pre-service preschool teachers, self-esteem, self-esteem level.

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	i
Özet	ii
Abstract	iv
İçindekiler.....	vi
Tablolar Listesi.....	viii
Kısaltmalar	x
BÖLÜM I : GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	6
Araştırmanın Sayıltıları ve Varsayımları	6
Tanımlar	7
İlgili Alanyazın.....	7
BÖLÜM II : KURAMSAL ÇERÇEVE	23
Okul Öncesi Eğitim.....	23
Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	23
Okul Öncesi Eğitiminin Temel İlkeleri	24
Okul Öncesi Dönemin Önemi	25
Okul Öncesi Öğretmenin Önemi.....	26
Okul Öncesi Öğretmen Adayları Açısından Öz-saygı Düzeyinin Önemi.....	26
Öz-Saygının Özü ve Kavramsal Tartışma	27
William James'in Kuramı	29
Charles Horton Cooley'in Kuramı	30

George Herbert Mead'in Kuramı	31
Stanley Coopersmith'in Kuramı.....	32
Morris Rosenberg'in Kuramı	33
BÖLÜM III : YÖNTEM	35
Araştırma Modeli	35
Evren ve Örneklem.....	36
Veri Toplama Aracı.....	42
Verilerin Toplanması.....	45
Verilerin Analizi.....	46
BÖLÜM IV: BULGULAR ve YORUMLAR.....	47
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	63
KAYNAKÇA	69
EKLER.....	77

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Eğitim, Öğrenim ve Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı	37
2	Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Aile Durumuna Göre Dağılımı	40
3	Güvenilirlik İstatistikleri	44
4	Bu Çalışma için Güvenilirlik İstatistikleri	44
5	Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	48
6	Öğrencilerin Öğretim Türüne Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	49
7	Öğrencilerin Cinsiyete Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	50
8	Öğrencilerin Yaşına Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	51
9	Öğrencilerin Not Ortalamalarına Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	52
10	Öğrencilerin Bölüme Giriş Sınav Sistemine Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	53
11	Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	54
12	Öğrencilerin Anne Babasının Birlikte Olma Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	55
13	Öğrencilerin Annesinin Sağ Olma Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi	

	Ortalamlarının Karşılaştırılması	56
14	Öğrencilerin Babasının Sağ Olma Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamlarının Karşılaştırılması	57
15	Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamlarının Karşılaştırılması	58
16	Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamlarının Karşılaştırılması	59
17	Öğrencilerin Annelerinin Gelir Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamlarının Karşılaştırılması	60
18	Öğrencilerin Babalarının Gelir Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamlarının Karşılaştırılması	61
19	Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması	62

Kısaltmalar ve Tanımlar

ANOVA : İki den fazla değişkeni karşılaştırmak için kullanılan F testidir.

DGS : Dikey Geçiş Sınavı

F-testi : İki den fazla değişkeni karşılaştırmak için kullanılan ANOVA testidir.

İÖ : İkinci Öğretim

KO : Karelerin Ortalaması

KSÖ : Kendine Saygı Ölçeği

KT : Karelerin Toplamı

LYS : Lisans Yerleştirme Sınavı

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

N : Katılımcı Sayısı

NÖ : Normal Öğretim

ÖSÖ : Öz-Saygı Ölçeği

p : Anlamlılık

PASW: Predictive Analytic Soft Ware

QOL : Quality Of Life

Sd : Serbestlik Derecesi

Ss : Standart Sapma

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences, İstatistiksel analiz programı.

t : t değeri

YÖK : Yükseköğretim Kurulu

$\bar{X}$: Ortalama

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanın nasıl bir varlık olduğu incelendiğinde; kendi hayatını kendine has yöntemler ile ifade edebilen biyolojik, psikolojik ve sosyal bir varlık olduğu anlaşılır. Yaşantısını devam ettirebilmesi bazı fizyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimlere bağlıdır. Bunların elde edilmesi aşamasında olumlu ya da olumsuz değişiklikler, kişinin uyum sürecini etkilemektedir. Kişi bu süreçte hem kendisi hem de çevresi ile ilgili birtakım düşünceler geliştirebilmektedir. Kişilik özellikleri, hayat şartları, farkındalıkları, benlik saygıları, herhangi bir konuda karar verme yöntemleri gibi “bireye ait” durumlar, yaşantılarını ya doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir (Avşaroğlu, 2007; Avşaroğlu ve Üre, 2007). İnsanoğlunun hayattaki en önemli çabası kendini bilmek, kendini bulmak olmuştur. Zaten bu, var olan “ben”i ortaya çıkarma adına bir çabadır. “Ben kimim?” şeklinde bir soru kişiye benliğini tanıması için izin verir. Benlik bir oluşumdur ve tek seferde gelişmez. Benlik yaşam boyu süren bir süreç içinde gelişir. Yani bireyin doğumundan itibaren yaşamı boyunca başından geçen olaylar ve etrafındaki insanların etkisiyle zamanla yavaş yavaş oluşur (Kılıçaslan, 2012). Bu noktada bireyin kendini tanımlamasında ve kavramasındaki değerlendirici yargılayıcı ve duygusal düşünceler söz konusu olduğunda karşımıza “Öz-Saygı” kavramı çıkmaktadır.

Bireylerin benlik gelişimi konusunda öğretmenler önemlidir ve pek çok alanda olduğu gibi okul öncesi çocukların öz-saygı düzeylerini de önemli oranda etkileme şansı ve gücüne sahiptir (Aslan, 1992). Çocuğun kendisi dışındaki kişilerden görmüş olduğu saygı, kabul gördüğü davranışlar öz-saygıya doğrudan etki etmektedir. Bu konuda yapılacak bu tür bir araştırma çocukların eğitimi ile ilgili olan kişilerin (öğretmen adaylarının) öz-saygı gelişimini etkileyen faktörleri daha iyi adlandırmalarına yardımcı olacak veriler ortaya koyabilir.

Bu çalışmanın giriş bölümünde; öncelikle problem durumu belirtilmiştir ve araştırmanın amacı alt amaçları ile birlikte ortaya konmuştur. Daha sonra araştırmanın önemi, sınırlılıkları, sayıtları ve varsayımları sunulmuştur. Ayrıca konu ile ilgili bazı kavramlar tanımlanmış ve yurtiçinde ve yurtdışında gerçekleştirilmiş olan çalışmalar ilgili alanyazın başlığı altında toplanmıştır. İkinci bölümde kuramsal çerçeve ortaya konmuştur. Bu kısımda öncelikle okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitimin amaçları, temel ilkeleri bu eğitim dönemin önemi, okul öncesi öğretmenin önemi, okul öncesi öğretmen adayları açısından öz-saygı düzeyinin önemi açıklanmıştır. Sonrasında öz-saygı kavramsal olarak tartışılmış ve W. James, C. H. Cooley, G. H. Mead, S. Coopersmith ve M. Rosenberg tarafından ortaya konan kuramlar açıklanmıştır. Üçüncü bölümde yöntem verilmiştir yani araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde bulgular sunulmuş ve yorumlanmıştır. Son bölümde ise elde edilen sonuçlar tartışılmış ve bu çerçevede öneriler sunulmuştur.

Problem Durumu

İnsanın yaşamı boyunca birçok etkenin bireyin davranışları ve karakteri üzerinde etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Tutum, davranış, kabiliyet gibi bireysel birçok özellikler insanın karakterini belirleyen değişkenlerdendir. Bu değişkenlerden bir tanesi de kişinin benliği ile ilgili olan öz-saygısıdır. Benlik toplumsal açıdan incelediğinde kişinin benliğinin doğuştan oluşmadığını tecrübeler ve sosyal etkileşimler sonucunda ortaya çıktığı görülmüştür. Herhangi bir insan için kendi tutum ve davranışlarının diğer insanlar tarafından nasıl algılandığı ve değerlendirildiği önemlidir (Yumşak, 2004). Bundan dolayı kişi kendisini etrafındakilerin değerlendirmesi ile değerlendirir ve olumlu değerlendirip değerlendirmemede “öz-saygı düzeyi” önemli bir etkiye sahip olur.

Bireyin etrafındakilerinin etkisi ile kendini değerlendirmede “öz-saygı düzeyi” önemli role sahip olmasından dolayı bu tez çalışmasında, eğitim fakültesinde eğitim ve öğrenim gören “okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin onların; sınıf düzeylerine (1., 2., 3. ve 4. sınıf olmalarına), öğretim türüne (birinci öğretim ve ikinci öğretimde eğitim görmelerine), cinsiyetlerine, yaşlarına, not ortalamalarına, bölümlerine yerleştirilmiş oldukları sınav sistemine (Lisans Yerleştirme Sınavı [LYS] ve Dikey Geçiş Sınavı [DGS]), mezun olunan lise türlerine (Genel lise, Anadolu lisesi, Meslek lisesi vd.) göre ve de anne-babalarının birlikte olup olmamaları, sağ olmaları, eğitim düzeyleri, ekonomik durumları açısından ve son olarak kardeş sayılarına göre farklılık var mıdır?” sorusu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı öğrenimlerine devam eden okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin; cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, mezun olunan lise, ebeveynlerin eğitim seviyesi ve lisans eğitim düzeyleri gibi çeşitli değişkenler açısından belirlemektir.

Araştırmanın temel amacı çerçevesinde, araştırmanın problem durumu da göz önünde bulundurularak oluşturulan alt amaçları aşağıda belirtilmiştir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının;

1. Sınıf düzeyine,
2. Öğretim türüne,
3. Cinsiyete,
4. Yaşa,
5. Not ortalamasına,
6. Bölüme yerleştirilen sınav sistemine,

7. Mezun olunan lise türüne,
8. Anne babanın birlikte olup olmama durumuna,
9. Anne ve babanın sağ olma,
10. Anne ve babanın eğitim düzeyi,
11. Anne ve babanın gelir durumu,
12. Kardeş sayısı

değişkenlerine açısından öz-saygı düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin araştırılması.

Araştırmanın Önemi

Akademik olarak öz-saygı üzerine yapılan çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Öz-saygı bireylerin önemli bir kişilik özelliği olarak görülmektedir ve insanların bu kavramı yaşantılarında deneyimlerine bağlı olarak değerlendirilmektedir. Literatürde öz-saygı kavramı üzerine yapılan çalışmalar çeşitli değişkenlere göre incelenmiş ve bazı sonuçlar elde edilmiştir. Sonuçlara bakıldığında bireyin kendisini geliştirme noktasında öz-saygı düzeyinin öneminin ne denli yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Öz-saygı düzeyinin kişinin kendisini geliştirmesinde önemi yüksek olması, öz-saygı hayatın her safhasında gerek kişi üzerinde gerekse yaşadığı ortamda etkisini hissettirmektedir. Bu etki yaşamın her alanında yani, aile içinde, sosyal hayatta, okulda, iş ortamında da kendini gösterecektir. Kurumsal eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitimi dönemi; çocukların sosyal, duygusal, ahlak, psikomotor, dil, zihinsel gelişim ve benzeri tüm gelişimsel potansiyellerinin temellerinin atıldığı, kritik bir dönemdir. Bu durum çocukların yetiştirilmesi hususunda ciddi etkiye sahip olan okul öncesi öğretmenlerinin oynadığı rolün önemini daha da arttırmaktadır.

Çocukların sosyal-duygusal, ahlak, psikomotor, dil, zihinsel gelişim vb. tüm gelişimsel potansiyellerinin temellerinin atıldığı okul öncesi dönem eğitimin ilk basamağı olması okul öncesi öğretmenlerinin nesillerin yetiştirilmesinde önemini bir kat daha arttırmaktadır. Bundan dolayı henüz lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenip sonuçların değerlendirilmesi önemlidir.

Öz-saygı düzeyi üzerine yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde okul öncesinden üniversiteye kadara farklı düzeylerde öğrenim gören öğrenciler üzerine çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak, okul öncesi dönemdeki çocukların gelişiminde önemi yüksek olan okulöncesi öğretmen adaylarına yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Aileden sonra okul öncesi dönemdeki çocuğun eğitim hayatının temelini okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır ve bu öğretmenler nitelikli bireylerin yetişmesinde önemli role sahiptirler. Okul öncesi öğretmenlerin çocuklara karşı davranışları toplumun gelişmesi açısından önem taşımaktadır. Toplumsal açıdan kişinin benliğinin doğuştan oluşmadığını, tecrübeler ve sosyal etkileşimler sonucunda ortaya çıktığı göz önünde tutulduğunda, üniversite eğitimine devam etmekte olan okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin incelenmesi ve öz-saygı düzeyine etki eden faktörlerin tespit edilmesi açısından bu problem ortaya konmuştur.

Bu kapsamda; bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, mezun olunan lise ve lisans eğitim düzeyleri açısından farklılık olup olmadığının değerlendirilmesi için problem durumu ortaya konmuştur. Çalışmanın amacı çerçevesinde oluşturulan alt amaçlar yukarıda belirtildiği şekilde ele alınmıştır. Sonuçların toplumun ihtiyacına göre nitelikli öğretmenlerin yetişmesine katkı sağlayacak olması çalışmanın önemini artırmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilmiştir;

1. Araştırma, 2015–2016 öğretim yılında, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul öncesi anabilim dalı normal ve ikinci öğretimde eğitim alan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

2. Araştırmada elde edilen bulguların değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel tekniklerle sınırlıdır.

3. Araştırma, problem durumu çerçevesinde ortaya konan alt problemler ve bunlara karşı bu amaç ve alt amaçlarla sınırlıdır.

4. Araştırma, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

Araştırmanın Sayıltıları ve Varsayımları

Bu araştırmanın sayıltıları aşağıdaki gibi verilmiştir;

1. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının kişisel bilgi formundaki sorulara ve öz-saygı ölçeğindeki ölçek maddelerine doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

2. Kullanılan kişisel bilgi formunun ve öz-saygı ölçeğinin araştırmanın amacını ortaya koyabilecek yeterlilikte olduğu varsayılmıştır.

3. Araştırmada elde edilen verilerin analizleri için kullanılan istatistiksel tekniklerin yeterli olduğu varsayılmıştır.

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır;

1. Araştırma için kullanılan veri toplama araçları, çalışmanın amaçlarına uygun verilerin toplanması için gerekli şartlara sahiptir.

2. Görüşlerine başvuru okul öncesi öğretmen adaylarının ölçeğe verdikleri cevaplar, gerçek görüşlerinin yansıtmaktadır.

Tanımlar

Eğitim : Doğuşundan itibaren sosyal bir varlık olan insanoğlunun hayatı boyunca formal ve informal yolla davranışlarında değişimler meydana getirme sürecine eğitim denir. Eğitim insanda var olan kabiliyetleri geliştirmeyi amaçlar ve insanın zamanın ihtiyaçları doğrultusunda geliştirmeyi hedefler (Genç ve Şahin, 2013).

Okul Öncesi Eğitim: İnsanın doğumundan itibaren ilk altı yılını yani 0-72 ay çocukluk dönemini kapsayan süreçtir. Bu süreçte, aile ve kurumlar tarafından çocukların, gelişimine ve bireysel yeteneklerine uygun olarak, bedensel, zihinsel, psikomotor, sosyal, dil ve duygusal açıdan geliştirilmesi okul öncesi eğitim olarak tanımlanır. Okul öncesi eğitimin amacı çocukları toplumun değerleri ve özelliklerine göre en ideal şekilde yetiştirerek onları ilkokula hazırlamaktır (Haktanır, 2012).

Okul Öncesi Öğretmeni: Diğer öğretmenlerden farklı yapıda olan okul öncesi öğretmeni akademik eğitim-öğretim sürecinde edinmiş olduğu bilgi, beceri ve teknikleri kendi kişisel kabiliyetler ile bütünleştirerek okul öncesi dönemde çocukların eğitimini gerçekleştiren kişileridir (Haktanır, 2012).

Öz-saygı: Kısaca, bir bireyin kendisini algılama biçimi olarak tanımlanabilir. Sağlıklı öz-saygı gelişimi gebelik sırasında başlar ve bebeklik döneminde devam eder (Borod, 2004).

İlgili Alanyazın

Bu kısımda öz-saygı konusu ile ilgili yapılan çalışmaların özetleri verilmiştir. Öncelikle konu ile ilgili yapılan tez çalışmalarından bahsedilmiştir. Daha sonra yurt dışın makalelerde yayınlanan ve çoğunlukla başka ülkelerde yürütülmüş olan çalışmalara yer verilmiştir. Son olarak da Türkiye’de yayınlanan ve ağırlıklı olarak üniversite bünyesinde basılmış olan yerli makalelerin özetleri sunularak literatür çalışmaları derlenmiştir. Yapılan bu araştırmalar incelendiğinde, eğitimin ve öğrenim sürecinin bireyin Öz-Saygısı üzerinde

büyük etkisi olduğu görülmektedir. Araştırmalar, bireyin Öz-Saygısı ile onların ne kadar başarılı oldukları arasında doğrudan bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Bu çerçevede araştırma alanı ile ilgili yapılan çalışmalar, yurtiçinde ve dışında şeklinde aşağıda derlenmiştir.

Yapılan Yurtiçi Araştırmalar

Sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumunun yuvalarında ve ailelerinin yanında yaşayan çocukların öz-saygı gelişimini etkileyen etkenlerin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Çalışma için Adana ve Ankara illerinde bulunan yuvalarda yaşayan çocuklar ve ailesiyle yaşayan çocukların birlikte eğitim gördüğü ilkokullar seçilmiştir. Örnekleme, yaşları 9, 10 ve 11 olan çocuklar olmak üzere, 242 tanesi yuvalarda yaşayan ve 341 tanesi de ailesinin yanında yaşayan olmak üzere toplamda 583 çocuk oluşturmaktadır. Çalışmada öz-saygı ölçeği ile tutum ölçeği kullanılmıştır. Veriler analiz edildiğinde, çalışmanın sonucu yuvada kalan çocuğun öz-saygı gelişiminin olumsuz yönde etkilendiği göstermiştir. Bu sonuca göre korunmaya muhtaç çocuklar için yuvada kalmasının en son seçenek olarak ele alınması gerekmektedir (Güçray, 1989, 1993).

Üniversite öğrencilerinin öz-saygısı ve stresli olaylarla ilgili bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin öz-saygı düzeyleri, cinsiyet farklılıkları ve başarılı-başarısız öğrenciler arasındaki öz-saygı farklılığı ve ayrıca öz-saygının stresli olaylar ile ilişkisinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde farklı bölüm ve sınıflarda öğrenim gören toplam 341 öğrencinin katıldığı bu çalışmada öğrencilere öz-saygısı ölçeği, yaşam olayları ölçeği ve 4 soruluk bilgi formu uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin yüzde 88.6'sının (302) öz-saygı düzeyi yüksek bulunurken, yüzde 11.4'nün (39) öz-saygı düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Başarılı öğrencilerin öz-saygısı başarısız olanlara göre

anlamli seviyede daha yuiksek bulunmuştur fakat kadın oğrenciler ile erkek oğrenciler arasında öz-saygı düzeyine göre anlamli farklılık çıkmamıştır (Emil, 2003).

Görme engelli ve ortopedik engeli olan ergenlerin öz-saygı düzeylerine göre kendilerine yönelik toplumsal tutumları algılamaları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. 36 görme engelli ve 30 ortopedik engelli olmak üzere 12–19 yaşları arasında 66 katılımcı incelemeye dahil edilmiştir. Öz-saygı düzeyi açısından bu araştırmada, engelli ergenlerin öz-saygı düzeyleri açısından kendilerine karşı toplumsal tutumları algılamaları arasında pozitif yönde ilişkinin olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre, kız ve erkek engelliler arasında, görme ve ortopedik engelliler arasında ve de doğuştan engelli olanlar ile sonradan engelli olanlar arasında öz-saygı düzeylerinde farklılık çıkmıştır (Yumşak, 2004).

Okul öncesi eğitime devam çocukların akademik öz-saygı düzeyi üzerine yapılan bir çalışmada bu çocukların öz-saygı düzeyinin çeşitli değişkenler ile ilişkisinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Denizli ilinin merkez ilçesinde resmi ve özel okul olmak üzere toplamda 11 anaokulunda eğitime devam eden 361 çocuk üzerinde yapılan bu çalışmada veriler öz-saygı ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanarak toplanmıştır. Veriler analiz edildiğinde çocukların akademik öz-saygı düzeyi ortalamasının altında çıkmış ve bunun oğretmenin kıdemli olmasına, çalıştığı kurumun özel veya kamu olmamasına, çocuğun yaşına bağlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında erkek çocukların öz-saygı düzeyinin kızlara göre daha yuiksek olduğu; anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların öz-saygı düzeylerinin düştüğü ve ailenin ekonomik durumu ile çocuğun öz-saygı düzeyi arasında ters orantı olduğu ortaya çıkmıştır (Cevher ve Bulut, 2006).

Lise düzeyindeki gençlerin bazı etkenler açısından karar almada öz-saygı düzeyleri ile kaygı düzeylerinin incelendiği çalışma için 2004–2005 oğretim yılında Bursa merkezde 11 tane lisede eğitim gören denetim odakları farklı olan lise oğrencileri seçilmiştir. Bu çalışmada

öğrencilerin karar verme noktasında öz-saygı düzeyleri ve kaygı düzeylerinin kişisel ve sosyal özellikleri ile aile nitelikleri açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi, sigara alışkanlığı, dış görünümü algılama şekli ve öğretmenin destek düzeyi, anne-babanın eğitim ve destek düzeyi değişkenleri ele alınmıştır. Toplamda 2045 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada 1796 öğrenciden kullanılabilir veri elde edilmiştir. Veriler “Karar verme davranışı ölçeği” ve “denetim odağı ölçeği” ve “Kişisel bilgi anketi” uygulanarak toplanmıştır. Verileri analiz edildiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir. İç denetim odağı düzeyi yüksek olan öğrencilerin karar verme hususunda öz-saygı düzeyleri yüksek bulunmuştur. Cinsiyet açısından ise erkek öğrencilerin karar verme hususunda öz-saygı düzeyleri kız öğrencilere kıyasla daha yüksek çıkmıştır. Dış görünüşleri açısından, dış görünüşlerini beğenenlerin beğenmeyenlere göre öz-saygı düzeyleri daha yüksektir. Sınıf düzeyleri, sigara alışkanlıkları ve öğretmenlerinden destek alma düzeylerine göre ve ayrıca anne-babalarının eğitim düzeyi ve sorunları olduğunda anne-babalarından destek alma düzeylerini algılama biçimleri açısından, öz-saygı düzeylerinin ciddi olarak farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır (Candangil, 2005, 2006)

Spor takımlarına katılmayan ve katılan görme engeli olan öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışma yapılmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada spor takımlarında görev alıp almamanın, bu öğrencilerin öz-saygıları üzerindeki etkisi incelenmiştir. 2005–2006 öğretim yılı güz döneminde Adana ili Seyhan İlçesindeki İlköğretim Okulu’nda eğitim gören toplamda 40 öğrencinin katıldığı ve 4 hafta süren bu çalışma için “Benlik ölçeği” ve “Kişisel bilgi formu” kullanılmıştır. Analizlerin sonucunda, engelli öğrencilerin spor takımlarında görev almanın bu öğrencilerin öz-saygı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür (Türk, 2007).

Öz-saygı, siyasal etkinlik ve ebeveyn tutumları ile ilgili bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada; algılanan siyasal etkinlik düzeyi ile öz-saygı düzeyi arasında, öz-saygı düzeyi ile algılanan demokratik anne-baba tutumu derecesi arasında, öz-saygı düzeyi ile algılanan koruyucu-istekçi anne-baba tutumu ve öz-saygı ile algılanan otoriter anne-baba tutumu dereceleri arasındaki bağıntı incelenmiştir. Üniversite öğrencileri arasından çok aşamalı örneklem yoluyla iki farklı grup oluşturularak uygulanan bu çalışmanın sonucunda; öz-saygı ile algılanan siyasal etkinlik düzeyleri arasında ve öz-saygı ile algılanan demokratik anne-baba tutumu arasında olumlu yönde anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Fakat öz-saygı ile algılanan koruyucu-istekçi anne tutumu ve otoriter anne baba tutumu arasında anlamlı ve olumsuz yönde bağıntı ortaya çıkmıştır (Okcu, 2007).

Algılanan örgütsel destek ve örgütsel bağlılıkta örgüt kaynaklı öz-saygının düzenleyici rolü üzerine bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada örgütsel bağlılığın gelişimi üzerinde algılanan örgütsel desteğin bir etkisinin olup olmadığı ve eğer bir etkisi var ise bu etki üzerinde örgüt-kaynaklı öz-saygının düzenleyici bir rolünün olup olmadığı incelenmiştir. 148 kişi üzerinde uygulanan bu çalışmada bu kişiler 80 kadın 68 erkekten oluşmaktadır. Araştırmanın sonuç-cunda; algılanan örgütsel desteğin, örgütsel bağlılık üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisinin anlaşılmış ve ayrıca örgüt-temelli öz-saygının bu etki üzerinde düzenleyici kısmi bir etkisinin olduğu ortaya konmuştur (Uçar, 2009).

Bazı değişkenlere göre üniversite öğrencilerinin öz-saygı düzeyinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Adnan Menderes üniversitesinde öğrenimine devam eden 1. ve son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Rasgele seçilen 1335 öğrenciden oluşan çalışmanın verileri benlik saygısı ölçeği ve öğrenci bilgi formu kullanılarak toplanmış ve t-testi ki-kare, varyans, lojistik regresyon ile analizleri yapılmıştır. Yapılan analizlerin sonuçlarına göre; cinsiyet farklılığı bakımından kız öğrencilerin öz-saygısı düzeyleri erkeklere göre, dört yıllık fakülte

ve yüksekokuldaki öğrencilerin öz-saygısı düzeyleri iki yıllık meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerinkine göre, son sınıfta okuyan öğrencilerin öz-saygı düzeyleri 1. sınıftakilere göre daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca yaş, son sınıfta okumak, hayatından memnun olma ve gelecekte ümit var olma değişkenlerinin öz-saygısı düzeyleri üzerine önemli düzeyde etkisinin olduğu görülmüştür (Altıok, Ek ve Koruklu, 2010).

Öğrencilerin karar verme noktasında öz-saygı düzeyi ve karar verme stillerinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Selçuk Üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin katıldığı çalışmaya toplamda 636 kız ve erkek öğrenci dahil olmuştur. Verilerin analizi için t-testi ve regresyon analizi tekniği kullanılmıştır. Bulgulara göre, utangaçlığın artmasıyla karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar vermenin azaldığı görülmüştür. Öz-saygı ve panik karar verme arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur. Benlik saygısı düşük olan öğrencilerde karar verme açısından öz-saygı düzeyinin düştüğü, benlik saygısı yüksek olan öğrencilerde de karar verme açısından öz-saygı düzeyinin yükseldiği ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2011).

Evli olan gençlerin öz-saygı düzeyleri incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Ankara’da 17–22 yaş grubundaki gençlerin katıldığı bu araştırma için 180 adet gebe olan ve 180 adet de gebe olmayan toplamda 360 evli olan gençler örneklem olarak seçilmiştir. Çalışmada, bu evli gençlerin öz-saygılarının gebelik durumuna göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada “Genel Bilgi Formu”, ve “Öz-Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler analiz edildiğinde, evli gençlerin öz-saygılarının gebelik durumlarına bağlı olarak farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Yaş, öğrenim düzeyi, kardeş sayısı, evlendiği yaş, evlenme şekli, eşin öğrenim düzeyi, eşinin çalışma durumu, eşi ile iletişim, eşin beğenisi, evlilik yaşı, gebeliğin planlı olma durumu, gebeliğe hazır olma, gebelikten şikayet durumu gibi değişkenlerin gebe olan evli gençlerin öz-saygı düzeyi üzerinde anlamlı farklılığa neden olduğu, gebe olmayan

gençlerde ise öğrenim düzeyi, kardeş sayısı, evlendiği yaş, eşi ile iletişim, eşin beğenisi, yaşını evliliğe uygun olma durumu gibi değişkenlerin öz-saygısı üzerinde anlamlı farklılığa neden olduğu sonucu elde edilmiştir (Gözüylmaz, 2011).

5. sınıf öğrencilerinin algıladıkları öğretmen tutumları ile öz-saygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Bu araştırma 2010–2011 eğitim öğretim yılında İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında eğitimine devam eden öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmanın örneklemini bu okullardan rasgele seçilmiş 10 ilköğretim okulunda eğitimin gören 274 kadın ve 226 erkek öğrenciden oluşan toplam 500 adet 5. sınıf öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde, algılanan öğretmen davranışları ile öğrencinin öz-saygısı arasındaki ilişkinin İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin algıladıkları öğretmen davranışları ile öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Sonuç olarak ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin algıladıkları öğretmen tutumları olumlu yönde arttıkça bu öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin de arttığı görülmüştür (Çelik, 2011).

Okul öncesi eğitimine devam eden ve yaşları 5–6 arasında değişen çocukların benlik kavramlarının incelendiği bir çalışmada yapılmıştır. Çalışma için 2011–2012 eğitim-öğretim döneminde resmi ve özel okul öncesi kurumlarında eğitimine devam eden çocuklar seçilmiştir. Çalışmada, bu çocukların benlik kavramları ile annelerinin yaşam doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca çocukların benlik kavramları bazı bağımsız değişkenlere (cinsiyet, yaş, doğum sırası, kardeş sayısı, anne ile babanın eğitim düzeyleri ve anne yaşları) göre farklılık gösterip göstermediğin araştırılmıştır. Toplam 115 çocuk ve bu çocukların annelerinin katıldığı bu çalışmada ilişkiyel tarama modeli kullanılmış olup elde edilen verilerin analizi için bazı istatistiksel test teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; yaş grubu 5–6 olan bu çocukların benlik kavramları ile annelerinin yaşam

doyumları arasında anlamlı olmayan bir ilişki vardır. Aynı zamanda, bu çocukların cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anne kabul düzeylerinin değiştiği ve ayrıca okul türü değişkenine göre benlik kavramlarında anlamlı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Çocukların benlik kavramlarının ise anne yaşı, doğum sırası, kardeş sayısı ve anne ile babanın eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığı sonucu çıkmıştır. Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde sonuçlar tartışılmış ve çeşitli öneriler sunulmuştur (Kılıçaslan, 2012).

Üniversite öğrenimine devam eden öğrencilerinin öz-saygı ve karar verme düzeylerinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Çalışmanın evreni 2011–2012 bahar döneminde Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesinin, BESYO ve İİBF'nin bölümlerinden 1029'u bayan, 836'ı erkek olmak üzere toplamda 1855 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem için, evren gurubundan 353'ü bayan ve 209'u erkek olmak üzere toplamda 562 öğrenci tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Çalışmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinin, cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenine göre; karar verme düzeyleri ile öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı fark çıkmıştır. Anne eğitim düzeyi açısından karar verme ve öz-saygı düzeyi arasında farklılaşmanın olmadığı, baba eğitim düzeyine göre ise anlamlı farklılaşmanın olduğu ve ayrıca öğrencilerin karar verme öz-saygısı ile öz-saygı düzeyleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Taşgit, 2012).

Bazı değişkenler açısından üniversite öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin eğitim yönetimi açısından; cinsiyet, öğretim türü ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Kendine saygı ölçeğinin veri toplama aracı olarak kullanıldığı bu çalışmada 6443 tane üniversite öğrencisinden veri toplanmış ve sonuçta öğrencilerin öz-saygı düzeyleri; cinsiyete göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla ve öğretim türüne göre ikinci öğretim öğrencilerinin normal öğretim öğrencilere kıyasla daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca, yaş düzeylerine göre

karşılaştırıldığında yaşı ileri olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır (Gül, 2013).

Üstün zekalı çocukların eğitimi projesi çerçevesinde üstün zekalı çocukların ve normal seviyedeki çocukların öz-saygı düzeylerinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. İlköğretim 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin katıldığı bu çalışmaya 31 normal gelişim gösteren ve 53 üstün zekalı olmak üzere toplam 84 öğrenci dahil edilmiştir. Normal gelişim gösteren ile üstün zekalı öğrencilerin mükemmeliyetçilik ve öz-saygı düzeyleri incelendiği bu çalışmanın sonucunda; zekaya bağlı olarak öz-saygı düzeyinin değişmesine karşın mükemmeliyetçiliğin değişmediği anlaşılmıştır. Ayrıca sosyo-duygusal eğitim programının öz-saygı ve mükemmeliyetçilik üzerinde önemli bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır (Leana-Taşcılar ve Kanlı, 2014).

Üniversitesi öğrencilerinin öz-saygı düzeylerinin belirlenmesi için bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma için Pamukkale üniversitesi iktisadi idari bilimler fakültesinde ve eğitim fakültesinde eğitim gören öğrenciler seçilmiştir. Rasgele örnekleme yönteminin kullanıldığı bu çalışmada öğrencilerin öz-saygı düzeyleri değerlendirildiğinde farklı demografik ve eğitim dönemlerinden oluşan gruplar arasında öz-saygı düzeylerinde farklılıklar bulunduğunu görülmüştür. Öz-saygı düzeylerinin belirlenmesi için yapılan çalışmada öz-saygı ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır. Öz-saygı düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha sağlıklı, daha sosyal, kendilerini özgür hissettikleri ve hem eğitim hem de sosyal hayatlarında daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, bir öğrencinin öz-saygı düzeyini arttırması için bazı sosyal aktivitelere veya çeşitli eğitim faaliyetlerine katılımı sağlanabilir (Serinkan, Avcık, Kaymakçı ve Alacaoğlu, 2014).

Üstün yetenekli ve üstün zekalı çocukların algılanan sosyal destek düzeyinin öz-saygı düzeyine etkisinin incelendiği bir çalışma 2012- 2013 eğitim öğretim yılında Antalya bilim sanat eğitim merkezi 3., 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerine uygulanmıştır. Merkezde eğitimine

devam eden 73 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek düzeyinin ve ayrıca ailenin sosyo-ekonomik ve annenin eğitim durumuna bağlı olarak algılanan sosyal destek düzeyinin öz-saygı düzeyini etkilediği görülmüştür. Fakat öğretmen ve arkadaşan algılanan sosyal destek düzeyinin ve de cinsiyet ile babanın eğitim durumunun benlik-saygısı üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır (Albayrak-Dengiz ve Yılmaz, 2015).

Üniversite öğrencilerinin öz-saygı düzeyleri ile kopya çekmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada Celal Bayar Üniversitesi'nin bir yüksekokulunda öğrenim gören gönüllü 167 tane öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Öz-saygı ölçeğinin kullanıldığı bu çalışmada nicel araştırma teknikleri kullanılmış ve elde edilen verilerin analizi sonucunda, öz-saygı düzeyi ile kopya çekmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Fakat kopya çekmeyen öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin kopya çekmeye meyilli olan öğrencilerinkine göre yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca kendilerini öğretmen adayı olarak gören öğrencilerin kendilerini öğrenci olarak tanımlayanlara göre kopya çekmeye karşı tutumlarının pozitif yönde olumlu olduğu sonucuna varılmıştır (Soytürk, Öztürk, Topuz ve Yetim, 2015).

Yapılan Yurtdışı Araştırmalar

Ergenlerin ve ebeveynlerin aile ilişkileri ve öz-saygı düzeylerinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, aile içerisinde ki iletişimde cinsiyet farklılıklarına bağlı olarak ebeveyn-ergen sosyalleşmesinde öz-saygının etkisi tartışılmıştır. Çalışmanın esas örnekleme 223 çocuk ve 165 ebeveynden oluşmaktadır. Fakat bu çalışmanın kriterleri karşılayan 139 çocuk ve ebeveyn verilerin incelemesine dahil edilmiştir. Veriler analizi edildiğinde ebeveyn-ergen ilişkilerinin tüm aile bireylerinin öz-saygısının şekillendirmesinde

etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Aile içi iletişimin ergenlerin öz-saygısının şekillendirilmesinde etkili olduğu ve ayrıca çalışmanın sonucunda karşılıklı olarak ebeveyn ve çocukların etkileşimlerinin günlük hayatta sosyalleşmesinde de önemli olduğu ortaya çıkmıştır (Demo, Small ve Williams, 1987).

Akran eğiticipleri üzerine yapılan bir çalışmada akran eğitimi eğitiminin liderlik, öz-saygı, sağlık bilgisi ve sağlık davranışlarına etkilerinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Yaş ortalaması 20 olan otuz tane lisans düzeyinde ğretmen adayı üzerinde, akran eğitiminin etkisi incelenmiştir. Katılımcılar ağırlıklı olarak bayan olup bunların etnik yapısı ‘‘Beyaz, Asyalı veya Pasifik’’ şeklindedir. Akran eğitimi eğitiminin kursu tamamladıktan sonra sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların öz-saygı düzeylerinin anlamlı bir şekilde artmadığı gözlemlenmiştir (Badura, Millard, Peluso ve Ortman, 2000).

Güney Karayipler bölgesinde bulunan ve yaklaşık üç yüz bin nüfusa sahip bir ada ülke olan Barbados’ta niversite ğrencilerinin öz-saygısı üzerine bir çalışma yapılmıştır. Yapılan korelasyon alışması, Karayip niversitesindeki ğrencilerin öz-saygısı düzeyi demografik faktörler ile ilişkilendirilerek incelenen bu araştırmaya katılan 364 ğrenci dahil edilmiştir. 95 erkek, 269 kadın olmak üzere bunlar 334 lisans, 30 lisansüstü öğrencisidir. Veriler anket formu ile Rosenberg z-Saygısı leği kullanılarak toplandı ve sonuçlar PASW (Predictive Analytic SoftWare) kullanılarak analiz edilerek öğrencilerin öz-saygı düzeyleri fikir sağlamıştır (Browne, 2000).

Etnik kimlik ile öz-saygının toplumsal statüdeki etkisinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Bu alışma için üç okuldan 1062 Meksikalı kökenli ergen seçilmiştir. Bu üç okul; ağırlık olarak Latin kökenli olan, çoğunluğu Latin olmayan, Latin kökenli olan ve olmayanların dağılımının dengeli olacak şekilde seçilmiştir. Bunlar arasında etnik kimlik ve öz-saygının toplumsal açıdan rolü incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda okul ortamlarında

ergenler arasında etnik kimlik ve öz-saygısı arasında anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Ayrıca, çoğunlukla Latin olmayan okullara devam eden ergenler için, diğer okullardaki ergenlere göre etnik kimlik yapısının etkisi belirgin olarak daha yüksek çıkmıştır (Umaña-Taylor, 2004).

Türkiye ve Makedonya’da yaşayan Türk asıllı lise öğrencilerinin öz-saygı düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin ülke, cinsiyet ve sınıf değişkeni açısından incelenmiştir. Betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu araştırmanın örneklemi; 130’u erkek, 113’ü kız olmak üzere Türkiye’den 243 adet öğrenci ve 150’si erkek, 50’si kız olmak üzere 200 Makedonyalı öğrenciden oluşmaktadır. Öz-saygı ölçeğinin uygulandığı araştırmanın verileri SPSS ile çözümlendikten sonra öğrencilerin öz-saygı düzeyleri arasında fark olup olmadığı iki faktörlü ANOVA analizi ile test edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre Sosyal öz-saygı alt ölçeği dışında Türk asıllı Makedon öğrencilerin genel öz-saygı, ev-aile ve akademik öz-saygı düzeylerinin Türk öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır. Cinsiyetlerine göre bakıldığında ev-aile öz-saygı ve akademik öz-saygı düzeylerinin farklılık gözlenmemiştir. Genel öz-saygı alt ölçeğinde erkek öğrencilerin öz-saygı düzeyleri kız öğrencilerden daha yüksek çıkarken sosyal öz-saygı alt ölçeğinde kız öğrencilerin öz-saygı düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre akademik öz-saygı alt ölçeği dışında Türk öğrenciler arasında genel öz-saygı, sosyal öz-saygı ve ev-aile öz-saygı alt ölçeklerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Türk asıllı Makedon öğrenciler arasında ise genel öz-saygı ve sosyal öz-saygı alt ölçeklerinde farklılıklar ortaya çıkmasına karşın ev-aile öz-saygı ve akademik öz-saygı alt ölçeklerinde farklılık görülmemiştir (Rizvançe, 2005).

Üniversite öğrencilerinde patolojik internet kullanımının yaygınlığı ve öğrencilerin öz-saygısına etkisinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığının etkilerini incelemek için bir öz-saygı ölçeği 371 İngiliz öğrencisine

uygulanmıştır. Sonuçlar, internet kullanıcılarının öz-saygısının daha düşük olduğunu ve sosyalleşmeleri açısından daha zayıf olduklarını göstermiştir. Bununla birlikte, örneklem grubu cinsiyete göre incelendiğinde öz-saygı ölçeğinin sonuçlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır (Niemz, Griffiths ve Banyard, 2005).

Arkadaşlık sitelerinin ergenlerin sosyal öz-saygısına etkilerinin araştırıldığı bir çalışma yapılmıştır. Hollanda da bu sitelerin birinde çevrimiçi profilleri bulunan ve yaşları 10 ile 19 arasında değişen 881 ergen arasında bir anket çalışması yapılmıştır. Yapısal eşitlik modellemesi kullanıldığı çalışmada, ergenlerin siteyi hangi sıklıkta kullandıkları ve bunun sosyal öz-saygısı üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu incelenmiştir. Arkadaş sitelerinin ne sıklıkta kullanıldığı, sitede oluşan ilişkilerin sayısı, ergenlerin profilleri hakkında yani olumlu veya olumsuz geribildirim sağlanmıştır. Profillere ilişkin olumlu geribildirimler, ergenlerin sosyal öz-saygı düzeyini arttırırken, olumsuz geribildirimler ergenlerin öz-saygı düzeyini azalttığı yönünde olmuştur (Valkenburg, Peter ve Schouten, 2006).

İspanya’da yükseköğretimde eğitime devam eden öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada “Rosenberg öz-saygısı ölçeği” önce kendi dillerinde çevrilmiş ve geçerliliğini test etmek için üniversitede öğrenimine devam eden 420 İspanyol öğrenci üzerine uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, verilere öncelikle bütün örnekleme uygulanmış ve daha sonra cinsiyet farklılıklarına analiz yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar, öz-saygısı ile benlik kavramının pozitif korelasyon gösterdiği ve dört haftalık bir uygulama sürecinde tatmin edici düzeyde tutarlılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Genel olarak bulgular incelendiğinde, Rosenberg öz-saygısı ölçeğinin yükseköğretimdeki öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin değerlendirilmesi için kullanılmasını desteklemektedir (Martín-Albo, Núñez, Navarro ve Grijalvo, 2007).

Popüler sosyal medya kullanıcıları ile ilgili yapılan bir çalışmada öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Amerika’da bir üniversitede bir yıl boyunca yürütülen araştırma için iki panel düzenlenmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması 20 civarında olup cinsiyetlerine ve etnik kökenlerine göre sınıflandırılmışlardır. Popüler bir sosyal medya kullanıcıları ile iki adet anket uygulanarak görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizi sonucunda sosyal medya kullanımının yoğunluğu incelendiğinde öz-saygı ve yaşamdan memnuniyetin ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Sosyal medyanın bireylerin sosyal hayata bir köprü niteliğinde olduğunu belirtmişlerdir (Steinfeld, Ellison ve Lampe, 2008).

Üniversitede eğitimine devam eden lisans öğrencilerinde öz-saygının rolünün incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Sarbandar Payamenour üniversitesinde uygulana bu çalışmada öncelikle, zihinsel sağlık ve dini inançlar arasındaki ilişki incelenmiş bunlar üzerinde öz-saygının etkisi araştırılmıştır. Sarbandar Payamenour üniversitesi’ne devam eden öğrenciler arasından rasgele yüz elli öğrenci seçilmiştir. Rosenberg öz-saygı ölçeği, dini inanç ölçeği ve genel sağlık ölçeğinin kullanıldığı bu çalışmanın verileri incelendiğinde; dini inançlar ve zihinsel sağlık arasındaki ilişki üzerine öz-saygının etkin bir rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, dini inançlar ile zihinsel sağlık arasında doğrudan bir ilişkinin olmadığı, fakat dini inançların zihinsel sağlık üzerindeki etkisi öz-saygı düzeyi ile orantılı olduğu anlaşılmıştır (Beshlideh, Allipour ve Yailagh, 2009).

Üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesinin öz-yeterlik ile öz-saygısı düzeylerine etkisinin bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada 590 lisans öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Yaşam kalitesi ile öz-saygı arasındaki ilişkiyi test etmek QOL (Quality Of Life) ölçeği kullanılmıştır. Değerlenme neticesinde elde edilen sonuçlar, yaşam kalitesinin öz-saygı düzeyini olumlu ve olumsuz yönde doğrudan etkilerinin olduğunu ortaya koymuştur (Joseph, Royse, Benitez ve Pekmezi, 2014).

Bazı değişkenlere göre öğrenciler arasındaki öz-saygı düzeylerinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, öğrencilerinin öz-saygı düzeyleri temel psikolojik ihtiyaçlarına göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma rasgele seçilen 125 bayan ve 217 erkek olmak üzere toplamda 342 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Öz-saygı ölçeği, temel psikolojik ihtiyaç ölçeği ve bir adet bilgi formu ile toplanan veriler analiz edildiğinde, öğrencilerin özgür olma isteklerinin, öz-saygı düzeylerini önemli ölçüde etkilediği, ihtiyaçlarının yeterince karşılanması durumunda öz-saygı düzeyini çok etkilemediği tespit edilmiştir. Ayrıca, annenin eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve ebeveyn tutumları bakımından öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin anlamlı farklılık gösterirken, baba eğitim düzeyinin öğrencilerin öz-saygı düzeylerini etkilemediği sonucu ortaya çıkmıştır (Ümmet, 2015).

Okul öncesi öğretmenlerinin öz-saygısının mutluluğa olan etkisinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Güney Kore'de bulunan Busan şehrinde yapılan bu çalışma için 192 adet okul öncesi öğretmeni seçilmiştir. Yapılan bu çalışmada ilk önce, öğretmenlerinin mutluluk düzeylerinin ve öz-saygı düzeylerinden yüksek olduğu varsayılmıştır. Araştırmanın bulguları analiz edildiğinde, toplam mutluluk ve öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı bir pozitif korelasyon elde edildi. Mutluluk ile öz-saygının alt faktörleri arasında da anlamlı bir pozitif korelasyon çıkmıştır. Sonuç olarak, mutlu olmada öz-saygı düzeyinin olumlu yönde etkisinin olduğu anlaşılmıştır (Hwang, Kang, Tak ve Lee, 2015).

Üniversite öğrencilerinin kaygı ve öz-saygı düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, Arnavutluk ve Kosova'da eğitim gören üniversite öğrencilerinin arasındaki kaygı ve öz-saygısı düzeylerinin araştırılması ve iki öğrenci grubu arasındaki bağlantıların belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcılar, Kosova ve Arnavutluk'tan yaşları 18–44 arasında değişen 125 adet öğrenciden oluşmaktadır. Kaygı ölçeği ile öz-saygı ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların kaygı düzeyleri için yüzde 14.3'ü

(Arnavutluk) ve yüzde 32.3'ü (Kosova) hafif-orta derecede; yüzde 12.9 Kosova örneği şiddetli derecede çıkmıştır. Öz-saygı düzeyi için; yüzde 6.3 (Arnavutluk) ve yüzde 1.6 (Kosova) oranında düşük seviyede çıkmıştır. Öz-saygı ve kaygı düzeyi sadece Arnavutluk öğrencileri örneğinde belirgin olarak negatif yönde elde edilmiştir. İki ülke karşılaştırıldığında, öz-saygı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir, ancak Kosova'dan gelen öğrencilerin kaygı düzeyi oranını belirgin bir şekilde artırdığı sonucu elde edilmiştir (Sevim, Erika, Fleura, Kaltrina ve Naim, 2015).

Üniversite öğrencilerinin öz-saygı ve fiziksel görüntü algısı üzerine bir çalışmada yapılmıştır. Çalışmada genç kadınların dış görünüşlerindeki memnuniyetsizliğinin öz-saygısı seviyesi ile ilişkili olduğunu varsayılmıştır. Örneklem sağlıklı ve eğitilmiş olan 19–21 yaş aralığındaki 160 kız öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem verileri anketler kullanılarak toplandı ve toplanan veriler Pearson korelasyon katsayısı (r) hesaplanarak ve istatistiksel önemi ise "t" testi ile analiz edilmiştir. Araştırmada, kızların yüzde 79'unun fiziksel görünüşlerinden hoşnut olmadıklarını belirtmiştir ve öz-saygı ile dış görünüşlerindeki memnuniyetsizlik arasında anlamlı bir negatif korelasyon ortaya çıkmıştır (Cristiana, 2016).

Üniversitesi öğrencilerine verilen hız eğitiminin bu öğrencilerin öz-saygı düzeylerine etkisinin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Çalışma için Suudi üniversitesi öğrencileri seçilmiştir ve seçilen öğrencilere denetimli 16 haftalık bir hız eğitimi verilmiştir. Yaş ortalaması 18.52 yıl 40 adet lisans öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde, bu eğitim öğrencilerin öz-saygı düzeyinin olumlu anlamda etkilediği sonucu elde edilmiştir (Antony ve Tomar, 2016).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümünde araştırmaya konusu ilgili kuramsal çerçeve tartışılmıştır. Öncelikle okul öncesi eğitimin tanımı yapılmıştır ve sonrasında sırasıyla okul öncesi eğitimin amaçları, temel ilkeleri, okul öncesi dönemin ve okul öncesi öğretmenin önemi açıklanmıştır. Ayrıca, öz (benlik) ve öz-sayı ile ilgili kuramlar açıklanmıştır. Devamında ise kavramsal tartışma sunulmuştur.

Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim ile ilgili birtakım tanımlamalar literatürde mevcuttur. XIV. Milli Eğitim Şurası'nda (1993) okul öncesi eğitimi, 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine göre bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyecek şekilde zengin uyarıcı ve çevre imkânları sağlayarak çocukların kendilerini toplumun kültürel değerlerine göre en iyi şekilde yönlendiren ve ilkokula hazırlayacak şekilde temel eğitimin bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim süreci olarak ifade edilmiştir (akt. Katrancı, 2014, s. 3).

Okul öncesi eğitime için yapılan tanımlara bakıldığında; 0-72 aylık ya da 0-6 yaş aralığındaki çocukların bedensel, zihinsel, psikomotor, sosyal-duygusal ve dil gelişimleri açısından kişisel farklılıklarına uygun imkanlar sağlayan ve bu çocukların kültürel değerlerine göre temel oluşturan bir eğitim süreci olduğu anlaşılmaktadır (Katrancı, 2014, s. 3).

Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Türk milli eğitim sisteminin genel amaçlarına uygun olacak şekilde okul öncesi eğitimin amaçları şu şekilde özetlenebilir. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini

sağlayarak onların iyi alışkanlıklar edindirerek ilkokula hazırlanmak, eşit şartlarda yetişmeyen çocuklar için ortak bir ortam oluşturmak ve doğru Türkçeyi kullanarak güzel konuşmalarını sağlamaktır” (MEB, 2013, s. 10).

Okul öncesi eğitimin amaçlarına bakıldığında, çocukların beden, zihin, duygu ve Türkçeyi doğru kullanma gibi çeşitli yönlerden gelişmelerini sağlamanın yanında eşit şartlarda bütün çocukların eğitimi için fırsat eşitliğini sağlamayı da amaçlamaktadır.

Okul Öncesi Eğitiminin Temel İlkeleri

Okul öncesi dönem yaşamın temelini oluşturmaktadır ve öğrenme hızının çok yüksek olduğu dönemdir. Bu dönemdeki yaş grubunun genel gelişim özellikleri tüm çocuklar için ortaktır. Millî eğitim bakanlığı, temel eğitim genel müdürlüğü, okul öncesi eğitimi programında okul öncesi eğitimin dayandığı bazı temel ilkeleri şu şekilde özetlenebilir (MEB, 2013, s. 11).

Her şeyden önce okul öncesi eğitimi çocukların ihtiyaçlarına ve bireysel farklılıklarına uygun olmalı ve motor, sosyal, duygusal, dil, bilişsel gelişmelerini destekleyerek ve özbakım becerileri kazandırarak ilkokula hazırlamalı. Okul öncesi eğitim veren kurumlarda demokratik ve uygun öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. İmkanlar dikkate alınarak çocukların alaka ve gereksinimlerine uygun etkinlikler yapılmalıdır. Çocukların bildiklerinden başlayarak onların deneyerek öğrenmesi ve doğru Türkçe ile güzel konuşmaları sağlanmalı. Bu dönemde verilen eğitim sayesinde çocukların sevgi, saygı, hoşgörü gibi davranışlar kazandırılmalıdır. Ayrıca kendilerine saygı ve güven duymaları sağlanarak öz denetim kazandırılmalıdır. Okul önce dönemdeki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olan oyun temelli etkinlikler düzenlenmeli. Çocukların iletişim kurma ve duygularını ifade edebilme davranışlarını geliştirmek için baskı ve kısıtlamalardan uzak durarak ve çocukların kişiliğini zedelemeyen iletişim kurulmalıdır. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma

ihtiyaçları olduğunda yetişkinin güven verici rehberliği sağlanmalıdır. Bunun yanında kendi duygularını ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir. Ayrıca yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri geliştirilmeli. Çocuğun aile ve çevresi dikkate alınarak program hazırlanmalı ve eğitim sürecinde ailesinin katılımı sağlanmalıdır. Eğitim süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir. Düzenli olarak çocukların gelişimi takip edilmeli ve eğitimi programı değerlendirilmeli ve çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi için bu değerlendirme sonuçları etkin olarak kullanılmalıdır. (MEB, 2013, s. 11).

Okul Öncesi Dönemin Önemi

Çocuklarda keşfetme ve öğrenmeye yönelik doğal bir eğilim vardır. Bilindiği gibi öğrenme erken yaşlarda başlar ve hayat boyu devam eder. İnsan doğduğu andan itibaren okula başlamadan önce öğrenmeye başlar ve çocuk yaşta keşfetmeye hevesli olur. Çocuklar okul öncesi dönemde çevrelerini keşfetmeyi öğrenir. Ayrıca bu dönemde iletişim kurmaya başlar ve çevrelerinde gördükleri ile ilgili zihninde fikirler oluşur. Çocuğun sağlıklı olarak büyümesi ve gelişmesi için öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirebilmesi önemlidir. Bunun için çocuğa nitelikli bilişsel uyarıcıların ve zengin dil etkileşimlerinin yanında olumlu sosyal ve duygusal deneyimlerin sunulması gerekir. Bunlarda ancak çocuğa bağımsızlığının desteklendiği bir çevrenin oluşturulması ile mümkündür. Bu ise öncelikle sağlıklı bir aile ve kaliteli okul öncesi eğitim ortamı ile sağlanabilir (MEB, 2013, s. 12).

Çocuk yaşta alınan eğitimin bireye, aileye ve topluma sağladığı katkıları çerçevesinde düşünüldüğünde okul öncesi eğitimin önemi oldukça yüksektir. Sağlamış olduğu yararlar göz önüne alındığında ülkemizde okul öncesi eğitime gerekli önemin verilmesi gerekir ve bu eğitimin nitelikli bir şekilde yaygınlaştırılması önem taşımaktadır (Katrancı, 2014, s.7).

Okul Öncesi Öğretmenin Önemi

Eğitim sisteminin temelini öğretmen oluşturur ve öğretmenler nitelikli bireylerin yetişmesinde, toplumun gelişmesinde, ülkenin kalkınmasında önemli role sahiptir. Okul öncesi öğretmenlerin çocuklara yönelik tutum ve davranışları, görev yaptığı kurumun nitelikli olarak ilerlemesini sağlar. Ayrıca okul öncesi eğitim programının amaçlarına ulaşmasında okul öncesi öğretmenleri büyük önem taşımaktadır (Kurt, 2015).

Okul Öncesi Öğretmen Adayları Açısından Öz-saygı Düzeyinin Önemi

Toplumun geleceği açısından okul öncesi eğitimi ve bu eğitimi veren okul öncesi öğretmenleri oldukça önemlidir. Toplumun temel taşı oluşturulan insan, hayatı boyunca birçok etki ile karşılaşır ve bunlar insanın tutum ve davranışlarını yani karakterini etkiler. İnsanın karakterini belirleyen etkilerden bir tanesi de kişinin benliği etkileyen öz-saygı düzeyidir. Çünkü kişi kendisini değerlendirirken çevresindeki diğer insanlar tarafından nasıl değerlendirildiğini önemser ve buna göre kendini olumlu ya da olumsuz değerlendirir. Bu değerlendirme “öz-saygı düzeyi” önemli bir role sahiptir. Toplumun gelişmesinde okul öncesi eğitim ve okul öncesi öğretmenler önemlidir. Bunun yanında okul öncesi öğretmen adaylarının nitelikli olması ve bundan dolayı eğitim hayatı boyunca kazanacağı davranışlar da önem taşımaktadır. Bu davranışlardan bir tanesi de öğrencinin benlik gelişimi yani öz-saygı düzeyidir. Öğrencinin öz-saygısı okuldaki akademik başarısı, akranlarıyla olan ilişkisi ve sonraki yaşamında elde edeceği başarısı açısından kritik öneme sahiptir.

Öz-saygı, her birey için önemlidir ve toplumsal açıdan etkin rol oynayan öğretmenler için de öz-saygının önemi bilinmektedir. Eğitimine devam eden öğretmen adayları üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Ancak, okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyi ilgili yapılan akademik bir çalışmaya rastlanmamıştır. İnsanın kendisini değerlendirmede önemli etkileri olan öz-saygı eğitimine devam eden öğretmen adayları içinde önem taşımaktadır.

Öz-Saygının Özü ve Kavramsal Tartışma

Literatürde benlik saygısı olarak ta geçen öz-saygı ile ilgili kuramlara geçmeden bu kavramın özünden söz etmek gerekir. Psikoterapist olan N. Branden öz-saygıyı, bireyin kendi yaşamının temel zorlukları ile başa çıkma ve mutluluğu elde etme yeteneğine sahip olma kabiliyetine sahip olma, şeklinde ifade eder (Rubino, 2006). Genellikle öz-saygı, insanların kendileri hakkında genel olarak nasıl hissettikleri ile ilgilidir. Yapılan çalışmalara bakıldığında araştırmacıların, öz-saygıyı küresel öz-saygı veya öz-saygıyı özellik olarak ifade eder. Bunun nedeni bireyin öz-saygısının hayatının her durumunda kalıcı olmasıdır (Brown, 1997).

Yüksek düzeyde öz-saygı, hayatta yeterli olma, mutlu olma ve başarılı olma noktasında kritik öneme sahiptir. Sağlıklı öz-saygı başkaları tarafından saygı göremeye neden olur. Düşük düzeyde öz-saygıya sahip bireyler toplumda suça karışma, kötü alışkanlıklar edinme, davranış bozukluğuna sahip olmaya meyilli olurlar ve bu düşük eğitim düzeyi ve düşük sosyo-ekonomik durum ile ilişkilendirilir (Rubino, 2006).

Öz-saygı, kişinin erişkinliğe kadar ve erişkinlik döneminde ortaya çıkan yaşamın da karşılaştığı olaylar sırasında yani doğumundan itibaren hayatında meydana gelen değişikliklerle başlayan bir duygudur. Kavramsal olarak baktığımızda öz-saygı ve benlik kavramı birbirine oldukça yakın terimlerdir. Bu durum iki kavramın literatürde sıkça karıştırılmasına ve dolayısıyla birbirlerinin yerine kullanılmasına neden olmaktadır (Pişkin, 2002).

Öz-saygı bireyin benlik imgesi ile ideal benliği arasındaki farkı değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Pişkin, 2002'den akt. Rizvançe, 2005). Ayrıca, öz-saygı psikolojik anlamda da var olmanın temel bir etmenidir ve duygusal hayatın temel yapı taşını teşkil eder. Bireyin kendini nasıl algıladığı “benlik imgesi” ile olmak istediği benlik olan “ideal benlik”

arasındaki fark o bireyin öz-saygı düzeyini göstermektedir. Burada bireyin bu farkı nasıl değerlendirdiği ve bu durumun bireyin duygusal dünyasını nasıl etkilediği önem taşımaktadır (Rizvançe, 2005).

Başka bir tanıma göre öz-saygı, bireyin kendi kendisini nasıl algıladığı (benlik imgesi), beğenilip benimsenmesi, yani bireyin kendisini değerlendirerek ulaştığı benlik kavramını onaylaması ile meydana çıkan beğeni durumudur. Birey kendisinde bazı eksiklikler bulabilir ve eleştirebilir, bunun yanında birey kendini tümünden olumlu ve kusursuz görerek beğenebilir. Bireyin kendini olduğundan üstün ya da aşağı görmeden kendinden memnun olma durumu “öz-saygı”dır (Yörükoğlu, 1998).

Kişinin kendini değerli bulma derecesi olan öz-saygı kavramı ile kendi benliğini olumlu veya olumsuz algılaması şeklinde tanımlanan benlik kavramı, bireyin davranışlarını şekillendiren kişilik özelliğidir. Bireyin kendisi için önemli olan insanların geri bildirimleri ile etrafındaki diğer kişilerle kendini karşılaştırması öz-saygı gelişimi bakımından önem taşımaktadır (Rizvançe, 2005).

Yapılan tanımlamalara bakıldığında, öz-saygı kavramının üç kavramla; “benlik kavramı”, “ideal benlik kavramı” ve “benlik imgesi” ile ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılmaktadır (Akan, 2001). Burada benlik diğer kavramları kapsayıcı özellikte olup kişinin kendisinin farkında olması şeklinde tanımlanmaktadır (James, 1948). En genel anlamda, “öz”, James tarafından insanın kendisi (vücudu, özellikleri, kabiliyetleri, karakteri, çevresi, dostları, düşmanları vb.) olarak ifade etmiştir (James, 1948; akt. Taşcılar, 2014).

Öz-saygı ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Bu kavramı daha iyi anlamak için çeşitli kuramlar ortaya konmuştur. Bu bölümde William James, Charles Horton Cooley, George Herbert Mead, Stanley Coopersmith ve Morris Rosenberg tarafından öz-saygı ile ilgili ortaya konan tanımlar ve kuramlar aşağıda verilmiştir.

William James'in Kuramı

Amerikan psikolojisinin "babası" olarak bilinen William James ilk olarak 1890 yılında benlik saygısını tanımlamıştır (Branden, 1992). James tarafından öz-saygı ile ilgili yapılan tanıma bakıldığında, öz-saygıyı başarı ve idealler ile ilişkilendirdiği ve daha sonra öz-saygı yüksek veya yeterince iyi saygınlık anlamına gelen ifadeler ile açıkladığı görülür (McNair, 2004). James benliği “bilen ben” ve “bilinen ben” şeklinde ikiye ayırmıştır. Burada “bilen ben” kişinin algılama şekline göre, kendisinde fark ettiği bireysel özelliklerin tamamıdır. “Bilinen ben” ise kişiye etrafından gelen tepkilerdir ve “içerik, oluşturduğu duygular, ortaya çıkan davranışlar” şeklinde üçe ayrılır. İçerik; maddi, sosyal ve manevi benlik olmak üzere üç öğeden oluşur. Bu öğeler, kişinin kendine değer vermesine ve ayrıca kendinden hoşnut olup olmama gibi duygulara neden olur (James, 1948'den akt. Yumşak, 2004).

Maddi benlik, herkes için öncelikle bedendir ve bunu sahip olunan diğer maddi öğeler izler. Kısaca bireyin dış görünüşü maddi benliktir. Dış görünüşe ek olarak bireyin en yakın çevresi yani annesi, babası, eşi ve çocukları da maddi benliği meydana getiren etkenlerdir. Sosyal öğe, bireyin etrafındaki kişiler tarafından bilinen yönleridir ve sosyal çevresi tarafından nasıl algılandığı ile ilgilidir. Her birey etkileşimde olduğu çevre kadar sosyal benliğe sahiptir ve ilk defa girdiği bir çevrenin durumuna göre adapte olarak kendini kabul ettirme yeteneği vardır. Manevi öğe, bireyin için bulunduğu tüm durumlardır. Manevi benlik düşünceleri, istekleri, içinde bulunduğu psikolojik durumu ve bireysel yetenekleri içerir. Bu bireyin ahlaki yönü olup merkezinde duyguları vardır ve insan hayatına yön verir (James, 1948'den akt. Yumşak, 2004).

James'e göre öz-saygı kişinin istek ve başarıları arasındaki denge sayesinde meydana gelir. Kişi kendisini etrafındakilerin değerlendirmesi ile değerlendirir ve olumlu değerlendirip değerlendirmemede “öz” (benlik) kavramı önemli bir role sahip olur. İstenen başarı, önemli bir konuda hedefe yaklaşırsa sonuç yüksek düzeyde öz-saygı olur fakat hedeften uzaklaşırsa

öz-saygı düşük düzeyde olur (James, 1948'den akt. Yumşak, 2004). Filozof ve aynı zamanda sosyal psikolog olarak benliğin doğasını inceleyen James, insan kendini statü ve prestijlerine göre sınıflandırdığından, her insanın kendi kendini değer verdiği statü ve roller ile desteklediğini belirtir. James'in öz-saygı kuramına göre toplumsal benlik ve gerçek benlik ile ideal benliği kıyaslayan öz-saygı düzeyi etkileşmenin temel taşıdır ve birey ilk önce kendini bir ideal ile kıyaslar ve ona göre kendini yargılar (McNair, 2004).

Charles Horton Cooley'in Kuramı

Cooley öz-saygı (benlik-saygısı) üzerinde önemli çalışmalar yürüten diğer bilim insanıdır ve benlik kavramını sosyolojik açıdan incelemiş olup bu kavramı sosyal benlik olarak tanımlamıştır. Bireyin sosyal çevresi tarafından nasıl görüldüğünden yola çıkarak kendini ifade edebileceğini savunan Cooley, 20. yüzyılın başında Michigan Üniversitesi'nde sosyal psikolog olarak bilimsel çalışmalar yapmıştır (McNair, 2004).

Cooley, benliği fikirler sistemi olarak ifade etmiştir. “Öz” terimi ilk olarak kişinin tekil zamirleri tarafından ortak konuşmada belirtilen, “ben, ben, benim ve kendim” terimleri ile ilişkilidir. Benlik duygusu kişinin zihni boş olduğunda veya birey kararsız olduğunda ortaya çıkar (Cooley, 1922).

Kişinin benliği, içinde bulunduğu toplumsal çevreden soyutlanamaz ve kişi kendisini etrafında bulunan diğer insanların kendisine karşı gösterdiği tepkilere göre değerlendirir. Bu çerçevede, birey davranışını çevresindeki insanlarda uyandırdığı yargının türüne göre gurur ya da utanç duyabilir. Kişi için, davranışlarının diğer insanların zihinlerinde nasıl algılandığı önem taşır. Kısaca öz (benlik) kavramı, kişinin diğer insanlar tarafından nasıl algılandığı ve bu algının nasıl değerlendirildiği ile ilgilidir (Öner, 1982 ve Bacakoğlu, 1996'den akt. Yumşak, 2004).

Cooley, benlik kavramını “görünümlü bir benlik” olarak nitelendirir. Böylece, birey kendisini diğer kişiler tarafından nasıl değerlendirildiği üzerinde durur ve bunu mecazi olarak “ayna benlik” olarak tanımlar. Birey kendini başkalarının yorumlarına göre yorumlayarak kendini algılar. Bu şekilde kişi diğer bireyleri rol model olarak sosyo-duygusal gelişimi gerçekleştirmiş olur. Bu açıdan hem toplum hem de birey önemlidir ve Cooley’e göre toplum bir bütün olarak gelişmelidir (McNair, 2004). Birey günlük hayatında kendisi ile alakalı etraftan aldığı tepkileri benliğine yansıtır ve kendine karşı yapılan davranışa göre davranış sergiler. Diğer insanlar bireyin tutum ve davranışlarına tepki gösterir ve bu tepkiler bireyin davranışlarını yönlendirir. Böylece kişi çevresindeki insanların bakış açısı ile etrafına bakar ve bu şekilde bireyin diğer insanlarla kurduğu ilişkiler çerçevesinde öz-saygı düzeyi oluşur (Çoştı, 2009).

George Herbert Mead’in Kuramı

Öz (benlik) kavramı ilgili çalışmalar yapmış olan diğer bilim insanı da George Herbert Mead’dir. Chicago Üniversitesi’nde felsefe bölümünde görev yapan Mead sosyal psikoloji üzerine dersler vermiştir (McNair, 2004). Sosyolog olan Mead, bu kavramı toplumsal açıdan incelemiştir ve kişinin benliğinin doğuştan oluşmadığını zamanla tecrübeler ve sosyal etkileşimler neticesinde ortaya çıktığını belirtmiştir (Yumşak, 2004). Mead’e göre kişinin benliği çevresindeki diğer insanlar ile kurduğu ilişkiler sayesinde gelişir ve bu gelişim rol yaparak devam eder. Rol yapmada, kişi kendisini diğer insanların yerine koyar ve bu şekilde kendisini başkalarının gözünden görmeyi öğrenir (McNair, 2004).

Benlik kişinin eylem ve davranışının yansımasıdır. Kişi eylem ve davranışlarını hem başkasına hem de kendi kendine yöneltebilir. Mead, benliği bireysel benlik ve sosyal benlik ikiye ayırır. Burada bireysel benlik öznel beni ifade etmektedir, sosyal benlik ise kişinin

etrafındaki insanlar tarafından öne sürülen ve kendisinin de kabul ettiği davranışları ifade etmektedir (Çoştu, 2009).

Benliğin toplumsal yapısını inceleyen Mead'e göre benlik yalnızca biyolojik değil, aynı zamanda sosyal bir olgudur ve bireyin özgür iradesi ile meydana gelir. Benliğin oluşma sürecinde bireyin zihninin hem kişisel hem de kişilerarası etkileşim içindedir. Benlik bireyin etrafındaki diğer kişiler ile karşılıklı etki ve çatışma ürünü olarak ortaya çıkar (McNair, 2004).

Bireyin benliği insanların kişinin davranışına göre oluşur ve oluşan benlik toplumun etkisi ile gelişir. Böylece insanın çevresindeki diğer insanların değerlendirmeleri ile öz-saygı ortaya çıkar (Güngör, 1989'dan akt. Yumşak, 2004).

Stanley Coopersmith'in Kuramı

Stanley Coopersmith, insanlarda öz-saygı düzeyi üzerine çalışmış önemli araştırmacılardandır. Öz-saygının açıklanmasının öncülerinden olan Coopersmith'e göre, öz-saygı bireyin bizzat kendisi ile ilgili olarak kendisinin yaptığı ve geleneksel olarak sürdürdüğü değerlendirme ile ilgilidir. Öz-saygı bireyin onay veya reddetme tutumudur ve bireyin kendisinin yetenekli ve başarılı olmasına inanmasıdır. Kısaca, öz-saygı bireyin kendisine karşı tutumlarında ifade eder ve değerli olmasının bir sonucudur. Coopersmith (1967) "benlik, kaçınılmaz derecede karmaşık bir kavram" olduğunu söyler ve benlik çok yönlü bir kavramdır (Yumşak, 2004).

Coopersmith; öz-saygıyı, kişinin kapasitesini ve kabiliyetlerine göre kendisini ele alıp değerlendirmesi sonucunda kendisi hakkında karara varma süreci olarak ifade eder (Brown, 1997). Benlik kavramının önemli boyutlarından biri öz-saygıdır. Coopersmith'e göre öz-saygı, bireyin kendisiyle ilgili yaptığı değerlendirme neticesinde kendisini başarılı, önemli ve

değerli olarak algılama derecesidir. Öz-saygı düzeyinin gelişiminde aşağıdaki faktörler önemlidir.

- Kişinin çevresinde önemli bir yere sahip olan diğer kişiler tarafından gördüğü ilgili, alaka ve saygı.
- Kişinin sahip olduğu başarılar, konum ve statü.
- Kişinin etrafındaki kişiler tarafından hakkında yapılan değerlendirmelere gösterdiği tepki.
- Kişinin amaç ve hedeflerine ulaşım ulaşamaması (Coopersmith, 1967'den akt. Rizvançe, 2005).

Coopersmith'e göre; öz-saygı, bireyin kendisi ile ilgili olarak yaptığı ve sürdürdüğü değerlendirmeden ortaya çıkar. Öz-saygının oluşmasında, onaylama veya reddetme tutumu önem taşır ve bireyin kendisinin yetenekli, önemli ve sahip olduğu herhangi bir şeye layık olduğuna inanması önemlidir. Kısaca, bireyin kendine karşı etrafındaki insanların tutumları ile ifade edilen uygunluğa ilişkin kişisel yargı öz-saygı olarak ifade edilir (Coopersmith, 1967'den akt. Emil, 2003).

Morris Rosenberg'in Kuramı

Morris Rosenberg, sosyal psikoloji alanında ele alınan öz-saygı üzerine çalışmalara önemli katkılar sunan ve bu konu üzerine birçok çalışmayı ele alan araştırmacılardandır. Ayrıca bu konu için ortaya koyduğu öz-saygısı kuramı ve ölçek ile diğer araştırmacılar tarafından yoğun olarak kullanıldığı göze çarpmaktadır. Yaptığı çalışmalara bakıldığında ergenlerin öz-saygı düzeyleri üzerine yaptığı çalışmaların diğerlerine göre daha yoğun olduğu görülmektedir. Ergenlik döneminde birey, kendisinin nasıl bir kişi olduğunu ve çevresi tarafından hakkında neler düşünüldüğünü merak eder. Ergen kişinin kendisine yaklaşım tutumlarını belirlenmesinde benlik önemli role sahiptir. Bu süreçte kişinin kendisini değerli

veya değersiz görmesi benlik saygısını yani öz-saygıyı düzeyini belirler. Öz-saygı ergen gencin gelecek yaşamında düşünce ve davranış biçimlerini dolayısıyla kişiliğini oluşturur (Çelik, 2011).

Rosenberg'in öz-saygı kuramı temelde iki faktör üzerine kurulduğu görülür. Bunlar; değerlendirmelerin yansıtılması ve toplumsal karşılaştırmalardır. Rosenberg, insan iletişiminin çevresindeki diğer insanların bakış açılarını görmeye bağlı olduğunu belirtir. Rol üstlenme sürecinde ise, bireyin diğer insanlar tarafından kendisinin nasıl algılandığının ve değerlendirdiğinin farkına varması önemlidir. Bu şekilde birey kendisini çevresindeki diğer insanların gözünden görmeye başlar (Kohler-Flynn, 2003).

Rosenberg öz-saygıyı, bireyin çevresindeki insanların kendisine karşı olumlu veya olumsuz yönelimler ile ilişkilendirerek tanımlar. Bu benlik kavramının bir boyutu olup bireyin kendisi ile alakalı duygu ve düşünceleri ifade eder. Benlik doğuştan gelen özdür ve doğduktan sonra bireyin kendisi ve çevresi ile etkileşimleri neticesinden oluşur ve gelişir. Rosenberg öz-saygının birden fazla boyutunun olduğunu yani çok bileşenli olduğunu ve bu bileşenlerin sosyal çevre, kişisel faktörler ve bireyin dış görünüşü ile alakalı olduğunu belirtir (Çelik, 2011).

Görüldüğü üzere öz-saygı ile ilgili birçok tanımlama yapılmış ve bu daha iyi anlamak için çeşitli kuramlar ortaya konmuştur. Sonuç olarak konu ile ilgili farklı tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar ve farklı kuramsal görüşler öz-saygı kavramının kendisi hakkında herhangi bir görüş birliğinin olmadığı yönündedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; öncelikle bu çalışmada kullanılan araştırma modeli açıklanmıştır, daha sonra evren ve örneklem hakkında bilgi verilmiş ve son olarak da verilerin toplanması ve toplanan verilerin analizi hakkında bilgiler sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu model geçmişte veya hali hazırda var olan durumların ya da yaşanan olayların ne olduğunu açıklamayı amaçlayan araştırma modelidir. Yapılan bir bilimsel çalışmada bir olay ya da bir durum bazı değişkenlere göre ele alınır ve bu değişkenler ile olay/durum arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı bu model ile araştırılır. Bu modelde olay herhangi bir etkiye maruz bırakılmadan belirlenir (Karasar, 1984). Kısaca, tarama modeli; ele alınan araştırma konusuna, geçmişte ya da mevcut duruma, müdahale edilmeden olduğu haliyle gözlemleyerek betimler (Karasar, 2000).

Bu araştırma konusu da kendi şartları içinde olduğu şekliyle betimlenmeye çalışıldığından betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Gerçekleştirilen bu çalışmada var olan durumu etkilemeye ya da var olan şeyi değiştirmeye çalışılmamıştır ve var olan durum uygun bir şekilde gözlemlenmiştir. Bu çerçevede, çalışmanın kaynağını oluşturan okul öncesi öğretmen adayları üzerinde “öz-saygı ölçeği” uygulanarak farklı değişkenlere göre konu ele alınıp elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Tarama modellerinde amaçların ifade edilmesi için durumu açıklamaya yönelik olan soru cümleleri kullanılır. Çalışmada kullanılan ölçek düşünüldüğünde tarama modellerinden karşılaştırma yolu ile ilişkiyel tarama modeline kullanılması uygundur. İlişkiyel araştırma modelinde, ele alınan en az iki veya daha çok değişken arasındaki ilişkiler tespit edilmeye

çalışılır (Karasar, 1991). Araştırmada kullanılan değişkenler aralarında ilişkisel bir çözümlenmeye olanak verecek şekilde sembolleştirilir (Kıncal, 2014; Sönmez ve Alacapınar, 2013). İlişkisel çözümlenme korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma yolu ile yapılan ilişki olmak üzere iki türlü yapmak mümkün olabilir (Karasar, 1991).

Yapılan bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri, onların; sınıf düzeyleri, öğretim türü, cinsiyet, yaş, not ortalamaları, sınav sistemi, lise türü, anne-baba birlikte olup olmama, anne ve babanın sağ olma, eğitim düzeyi, ekonomik durumu gibi değişkenlerine göre farklılıkların olup olmadığı araştırılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini; 2015–2016 eğitim öğretim yılında Çanakkale ili Merkez ilçesinde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dalında eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örneklemini ise toplamda 303 Okul Öncesi Öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ise seçkisiz olmayan uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma için yapılan betimsel istatistikler çerçevesinde elde edilen bulgular tablolar halinde aşağıda sunulmuş ve her bir tablo için gerekli yorumlar aşağıda yapılmıştır. Uygulama için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi anabilim dalında eğitim gören öğrenciler seçilmiştir. Çalışmaya katılan 303 okul öncesi öğretmen adayından 46'sı 1. sınıf, 102'si 2. sınıf, 100'ü 3. sınıf ve 55'i ise son sınıfta eğitimine devam eden öğrencilerdir. Uygulamaya katılan öğrencilerin katılan eğitim, öğrenim ve kişisel bilgilerine göre dağılımı toplam sayıları ile birlikte Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Eğitim, Öğrenim ve Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Seçenekler	<i>f</i>	%
Sınıf	1. Sınıf	46	15.2
	2. Sınıf	102	33.7
	3. Sınıf	100	33.0
	4. Sınıf	55	18.2
Öğretim Türü	Birinci Öğretim	147	48.5
	İkinci Öğretim	156	51.5
Cinsiyet	Kadın	271	89.4
	Erkek	32	10.6
Yaş	17-19	57	18.8
	20-22	228	75.2
	23 ve üstü	18	5.9
Not Ortalaması	1.50-2.00	16	5.3
	2.01-2.50	57	18.8
	2.51-3.00	134	44.2
	3.01-3.50	58	19.1
	3.01-3.50	34	11.2
	3.51-4.00	4	1.3
Sınav Sistemi	LYS	274	90.4
	DGS	29	8.9
Lise Türü	Genel Lise	36	11.9
	Anadolu Lisesi	103	34.0
	Meslek Lisesi	100	33.0
	Diğer	64	21.1
Toplam		303	100.0

Tablo 1’de verilen sonuçlara göre; uygulamaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında, öğrencilerin yüzde 89.4’ü kadın, yüzde 32’si erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Görüldüğü üzere çalışmaya katılan öğrencilerin ağırlıklı çoğunluğunu kadınlar içermektedir. Ülke genelinde de okul öncesi eğitimi bölümünde eğitim gören öğrencilerin ve okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ekser çoğunluğunu kadınların oluşturduğu bilinmektedir.

Uygulamaya katılan öğrencilerin yaşa göre dağılımı üç grupta sınıflandırılmıştır. Bu dağılım yaş aralığı 17–19 olanlar 1. grup, 20–22 olanlar 2. grup ve 23–üzeri 3. grup olacak şekilde yapılmıştır. Tablo görüldüğü gibi dağılımın yoğunluğu yaşlar 20 ile 22 arasında olanlar oluşturmaktadır ve toplam sayının yaklaşık yüzde 75’ni oluşturmaktadır. En az ise dağılım ise yaşları 23 ve üstü olanlardır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin yüzde 15.2’si 1. sınıf; yüzde 33.7’si 2. sınıf; yüzde 33’ü 3. sınıf ve yüzde 18.2’si 4. sınıfta olduğu tespit edilmiştir. 303 okul öncesi öğretmen adayının sınıflara göre dağılımına bakıldığında 2. sınıf ve 3. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sayıları eşit denecek kadar birbirine yakındır. Benzer şekilde 1. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sayısı birbirine yakındır fakat yüzdelerinde payları azdır.

Uygulamaya katılan öğretmen adaylarının öğrenim türlerine göre dağılımları incelendiğinde 303 okul öncesi öğretmen adayının 147’si normal öğretim ve 156’sı ise ikinci öğretimde öğrenim görmektedir. Her birinin toplam sayıları birbirine yaklaşık eşittir. Buna göre çalışmaya katılan öğrencilerin yüzde 48.5’i normal öğretim, yüzde 51.5’i ikinci öğretim öğrencilerinden oluşmaktadır. Normal öğretim ve ikinci öğretimde öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının birbirine yakın oranda olduğu söylenebilir.

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının not ortalamasına göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir. Not ortalamaları 1.50–2.00, 2.01–2.50, 2.51–3.00, 3.01–3.50, 3.51–4.00 şeklinde

sınıflandırılmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun ortalaması 2.51–3.00 arasında değişmektedir. Bu toplam dağılımın yaklaşık yüzde 44’nü oluşturmaktadır. Bu dağılımı yaklaşık yüzde 30 ile not ortalaması 3.01–3.50 arasındaki öğrenciler izlemektedir. Öğrencilerin, sadece yüzde 16’sının ortalaması 2.00’ın altındadır. Not ortalaması 3.51–4.00 arasında olanlar ise yüzde 1 civarındadır.

Öğretmen adaylarının bölüme giriş sistemine göre yani LYS ve DGS sınav sistemlerine göre dağılımını göstermektedir. Öğrencilerin yüzde 90’ı LYS sınav sistemi ile bölümü kazanmışlardır ve yüzde 10’u ise DGS ile bölümlerine yerleştirilmiştir. Bölüme yerleşen adayların büyük çoğunluğu LYS sistemi ile okul öncesi öğretmenliğinde öğrenim görmeye hak kazanmıştır. 303 öğrenciden sadece 29 tane öğretmen adayı dikey geçiş sistemi ile bölüme yerleşmiştir.

Katılımcıların mezun oldukları lise türüne göre dağılımına bakıldığında; Genel Lise, Anadolu Lisesi ve Meslek Lisesi olmak üzere üç tane lise çeşidi verilmiştir bunların dışında bir lise türünden de öğrencinin mezun olduğu düşünülerek seçeneklere “Diğer” seçeneği sorular arsına konulmuştur. Dolayısıyla çalışmaya katılan öğrenciler dört tane seçenekle karşılaşmıştır. Yaklaşık 200 tane öğrencinin Anadolu ve Meslek Liselerinden mezun olduğu görülmektedir ve bu dağılımın yüzde 67’sini teşkil etmektedir. Genel lise ve diğer okullardan mezun olanlar ise dağılımın yüzde 33’nü oluşturmaktadır. Yani çalışmaya katılanların çoğunluğu Anadolu Lisesi ve Meslek Lisesinden mezun olan öğretmen adaylarından oluşmaktadır.

Çalışmaya katılanların aile demografik yapısına göre dağılımı Tablo 4’de verilmiştir. Bu tablo katılımcıların aile birliktelik durumu, annelerinin ve babalarının sağ olma, eğitim, ekonomik gelir durumu ve katılımcıların kendileri dışındaki kardeş sayıları hakkında bilgiler içermektedir.

Tablo 2

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Aile Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler	Seçenekler	<i>f</i>		%	
	Anne Baba Birlikte	285		94.1	
	Anne Baba Ayrı	18		4.6	
Aile Durumu		Anne		Baba	
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
	Sağ	297	98.0	288	95.0
	Ölmüş	6	2.0	15	5.0
Aile Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	17	5.6	4	1.3
	İlkokul	170	56.1	111	36.6
	Ortaokul	35	11.6	70	23.1
	Lise	56	18.5	72	23.8
	Üniversite	25	8.3	46	15.2
	Çalışmıyor	195	64.4	12	4.0
Anne Gelir Durumu	0-1000 TL	36	11.9	40	13.2
	1001-2000TL	44	14.5	107	35.3
	2001-3000TL	18	5.9	96	31.7
	3001 ve üzeri	10	3.3	48	15.8
			<i>f</i>	%	
Kardeş Sayısı	0 kardeş	18		5.9	
	1 kardeş	134		44.2	
	2 kardeş	99		32.7	
	3 kardeş	30		9.9	
	4 kardeş	14		4.6	
	5 ve üzeri kardeş	8		2.6	
Toplam		303		100.0	

Tablo 2’de verilen dağılıma göre aile birlikteliği durumu için katılımcıların anne ve babalarının birlikte mi yoksa ayrı mı oldukları sorgulanmıştır. Sonuçta büyük çoğunluğunun anne ve babası birlikte yaşamakta, 303 öğrenciden sadece 18 tanesinin anne babası ayrı yaşamaktadır. Buda yaklaşık yüzde 5’e denk gelmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin annelerinin ve babalarının sağ olma durumuna göre dağılımına bakıldığında, katılımcıların çoğunun annesi yaşamakta sadece 6 öğrencinin annesi hayatta değil, buda dağılımın yüzde 2’sini oluşturmaktadır. Benzer şekilde katılımcıların çoğunun babası hayatta ve toplam dağılımın yüzde 5’ini oluşturan 15 öğrencinin babası yaşamını yitirmiştir.

Katılımcıların annelerinin ve babalarının eğitim durumu için ebeveynlerin, okur-yazar olup olmadığı ve en son hangi düzeyde ki okuldan yani; İlkokuldan mı, Ortaokuldan mı, Liseden mi, yoksa Üniversiteden mi mezun oldukları sorgulanmıştır. Dağılım incelendiğinde annelerinin yarısından fazlasının ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Okur-yazar olmayanlarının oranının ise dağılımda en az yer tuttuğu görülmektedir. Bunu üniversite, ortaokul ve lise mezunları takip etmektedir. Annelerin eğitim durumuna benzer şekilde ilkokul mezunu babalar çoğunluktadır ve dağılımın yaklaşık yüzde 37’sini kapsamaktadır. Bunu lise ve ortaokul mezunları takip etmektedir. Dağılımda ortaokul ile lise mezunlarının birbirine yakındır. Üniversite mezunu babalar ise yüzde 15’dir. Okur-yazar olmayan baba sayısı oldukça az olup sadece 4 kişidir ve dağılımın yüzde 1’ne tekabül etmektedir.

Ebeveynlerin gelir durumu için çalışmıyor olması ve gelirleri; 0-1000 TL, 1001-2000TL, 2001-3000TL, 3001 ve üzeri olanlar şeklinde sınıflandırma yapılmıştır. Görüldüğü gibi katılımcıların annelerinin yaklaşık yüzde 64’ünün yani yarıdan fazlasının çalışmadığı görülmektedir. Çok az bir kısmının, sadece 10 tane annenin aylık gelirin 3000 TL üzerinde oluşu bununda dağılımın yüzde 3’lük kısma denk geldiği görülmektedir. Babaların ise sadece yüzde 4’lük kısmı çalışmıyor bu da 12 kişiye denk gelmektedir. Çoğunluğunun aylık geliri

1000 TL ile 3000 TL arasındadır. Yaklaşık yüzde 16'sının aylık geliri ise 3000 TL'nin üzerindedir.

Katılımcıların kendileri dışındaki kardeş sayılarının göre dağılımı incelendiğinde kendileri dışında 1 kardeşi olan katılımcı sayısı en çok sayıdadır ve dağılımın yüzde 44'ünü oluşturmaktadır. Az sayıda katılımcı 5'ten fazla kardeşe sahiptir ve hiç kardeşi olmayanlar ise yüzde 6 civarındadır.

Veri Toplanma Aracı

Gerekli literatür taraması yaptıktan sonra, bu çalışmanın amacına uygun olduğu düşünüldüğünden veri toplama aracı olarak “öz-saygı ölçeği (Kendine Saygı Ölçeği-KSÖ)”nin kullanılması uygun görülmüştür. Çalışmanın veri toplama aracı olarak seçilen öz-saygı ölçeği, ilk olarak Bogenç (2005) tarafından geliştirilmiştir.

Ölçeğin maddelerinin oluşturulmasında öz-saygı konusu ile ilgili çalışmalar ve benzer ölçekler incelenerek yarısı olumlu ve diğer yarısı olumsuz olmak üzere toplamda 50 maddelik bir havuz oluşturulduktan sonra uzman bir grubun görüş ve önerileri alınmıştır. Daha sonra bu doğrultuda bazı maddeler değiştirilmiş ve bir kısmı da ölçekten çıkartılmıştır (Bogenç, 2005). Bu ölçek Likert tipinde olup 5 derecelidir ve 15 maddesi olumlu 5 maddesi olumsuz olmak üzere toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Verilen cevaplar “(1) Hiçbir zaman”, “(2) Nadiren”, “(3) Ara sıra”, “(4) Sık sık”, “(5) Her zaman” şeklinde belirtilmiştir. Ölçeğin deneme uygulamaları, Bogenç ve Kuzgun tarafından, Ankara Mamak ilköğretim okulu, Ankara Mamak Lisesi ve Ankara Mimar Kemal Lisesinde eğitim gören, yaşları 12–20 arasında değişen toplamda 324 öğrenci üzerinde yapılmıştır (Bogenç, 2005).

Bogenç (2005) tarafından geliştirilen bu ölçek Gül (2013) tarafından “Üniversite Öğrencilerin Öz-Saygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” başlıklı makalesinde veri toplama aracı olarak kullanmıştır. Gül'ün bu çalışmasında, araştırma evreni

olarak Kocaeli Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler belirlenmiştir ve çalışmanın örneklemini olarak ise 6443 öğrenci seçilmiştir (Gül, 2013). Betimleme-alan araştırma özelliği taşıyan bu çalışmada, öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin; öğrencilerin cinsiyetlerine, öğretim türlerine, yaşlarına, öğrenim gördükleri fakültelerine göre farklılık olup olmadığını incelemiştir. Çalışmada bağımlı değişken olarak üniversitede öğrencilerinin öz-saygı düzeyi belirlenmiştir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması ilk olarak Bogenç tarafından uzman bir grubun değerlendirmesinden faydalanılarak yapılmıştır (Gül, 2013). Geçerliliğin belirlenmesi için kapsam geçerliliği yapılmıştır. Bunun için bu alanda çalışan 3 uzmanın görüşü alınmış ve uzmanların önerileri çerçevesinde ölçekte gerekli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ölçeğin yapısını belirlemek için faktör analizi, madde-toplam korelasyon çalışması, ayırt edici geçerlilik çalışması da yapılmıştır (Bogenç, 2005). Yapı geçerliğiyle alakalı ölçek tek faktörlü olup faktör yük değeri 2. madde 0.29 çıkmış diğer 19 madde için faktör yük değerleri Tablo 3'de verildiği gibi 0.30'un üzerinde elde edilmiştir,

Öz-saygı ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi için ölçeğin iç tutarlılık ve kararlılık katsayıları incelenmiştir. Yapısını belirlemek için elde edilen geçerlik ve güvenirlikle ilgili sonuçlar şu şekildedir (Bogenç, 2005'den akt. Gül, 2013);

- Yapı geçerliğiyle alakalı ölçek tek faktörlü olup faktör yük değerleri 0.30'un üzerinde elde edilmiştir,
- Toplam varyans %36.3 olarak tespit edilmiştir ve
- İç tutarlılık ile ilgili Cronhach's Alpha katsayısı (α) 0.81 çıkmıştır.

Tek faktörlü bu ölçek için elde edilen sonuçlar Tablo 3'de toplanmıştır.

Tablo 3

Güvenilirlik İstatistikleri (Bogenç, 2005).

Cronhach's Alpha katsayısı (α)	0.81
Kullanılan Madde Sayısı (N)	20
Faktör Yük Değerleri	>0.30
Toplam Varyans	%36.3

Ayrıca çalışmada “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılmıştır ve bu form on beş sorudan oluşmaktadır. Bu sorular; katılımcıların kaçınıcı sınıf öğrencisi olduğu, öğrenim türleri, cinsiyetleri, yaşları, akademik not ortalamaları, bölümlerine giriş sınav sistemi, mezun oldukları lise türleri, ailelerinin durumları (birlikte ve hayatta olup olmadıkları), ailelerinin eğitim düzeyleri, ailelerinin ekonomik gelirleri ve katılımcıların kendileri hariç kardeş sayıları ile ilgilidir.

“Öz-Saygı Ölçeği (ÖSÖ)” ölçeğinin güvenilirlik katsayısı için Tablo 1’de verilen Cronhach’s Alpha katsayısı (α) bu çalışma için tekrar hesaplanmıştır ve 0.71 olarak elde edilmiştir.

Tablo 4

Bu Çalışma için Güvenilirlik İstatistikleri

Cronhach's Alpha katsayısı (α)	0.71
Kullanılan Madde Sayısı (N)	20

Tablo 4’de verildiği gibi güvenilirlik çalışmasında 20 maddeden oluşan ve ölçeğin güvenilirlik katsayısı için Cronhach’s Alpha katsayısı 0.71 olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değeri güvenilirlik analizi için ölçeğin güvenilirliği ile ilgili fikir verir. Eğer Cronbach Alpha değeri;

- 0.00– 0.39 arasında ise ölçme aracı güvenilir değildir,
- 0.40–0.59 arasında ise ölçme aracının güvenilirliği düşüktür,
- 0.60–0.79 arasında bir değer elde edilmiş ise ölçek güvenilirlerdir,
- 0.80–1.00 arasında ise ölçek yüksek düzeyde güvenilirlerdir denir (Can, 2014).

Tablo 3’de görüldüğü gibi ölçeğin güvenilirliği için yapılan ilk çalışmada Cronhach’s Alpha katsayısı 0.81 çıkmıştır ve ölçek yüksek güvenilirliktedir. Bu çalışmada ise bu katsayı 0.71 olarak hesaplanmıştır ve ölçek oldukça güvenilirlerdir.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın probleminin ortaya konması ve çözümünün tespit edilmesi için öncelikle konu ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar hakkında literatür taraması yapılmıştır. Literatür tarama sürecinde çalışma konusuna benzerlik gösteren araştırmalar ayrıntılı olarak incelenmiştir. İncelenen bu araştırmalar göz önünde tutularak ortaya konan problem şekillendirilmiştir. Daha sonra bu çalışma için izlenecek yöntem ve yararlanılacak kaynaklar belirlenmiştir.

Çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dalında 2015–2016 eğitim öğretim yılının bahar döneminde eğitim gören öğrencilere uygulanmıştır. Bu uygulama ders aralarında gruplar şeklinde yapılmıştır. Veri toplama işlemi uygulamanın gerçekleştirildiği dönemde bölüm başkanı ve ana bilim dalı başkanının bilgisi dahilinde gerçekleştirilmiştir.

Uygulamada öncelikle çalışmaya katılan öğretmen adaylarından kişisel bilgiler formunu doldurmaları istenmiştir. Bu form araştırmaya katılanların; kaçınıcı sınıfta öğretim türü, cinsiyet, yaş, not ortalamasını, bölüme yerleştikleri sınav sistemi, mezun oldukları lise türü, anne-babanın birlikte olup olmama, ebeveynlerin ekonomik ve eğitim düzeyi ve kardeş sayıları ile ilgili soruları içermektedir. Daha sonrasında ise yirmi soruluk öz-saygı ölçeğini tamamlamaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Yapılan bu çalışma nicel araştırma yöntemine dayanmaktadır ve dolayısıyla veriler sayısal olarak elde edilmiştir. Elde edilen verilerin sayısal olarak toplanmış olup toplanan bu sayısal verilerin istatistiksel olarak analizleri mantık ve matematiğe dayalı olarak yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin incelenmesinde veriler SPSS 20.0 bilgisayar programı ile istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

İki değişkenli durumlarda bağımsız örneklem t-testi (Independest Samples "t" test) kullanılmıştır. İki den fazla değişken olduğu durumlarda ise değişkene bağlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yani F-testi kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizinde, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıktığında, bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edilmesinde Tukey testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmada ortaya konan, Eğitim Fakültesinde eğitim ve öğrenim gören “Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin onların; sınıf düzeylerine (1., 2., 3. ve 4. sınıf olmalarına), öğretim türüne (birinci öğretim ve ikinci öğretimde eğitim görmelerine), cinsiyetlerine, yaşlarına, not ortalamalarına, bölümlerine yerleştirilmiş oldukları sınav sistemine (LYS ve DGS), mezun olunan lise türlerine (Genel lise, Anadolu lisesi, Meslek lisesi vd.) göre ve de anne-babalarının birlikte olup olmamaları, sağ olmaları, eğitim düzeyleri, ekonomik durumları açısından ve son olarak okul öncesi öğretmen adaylarının kardeş sayılarına göre farklılık var mıdır?” problemi çerçevesinde ortaya konan alt problemlerin cevapları araştırmanın amacı çerçevesinde oluşturulan alt amaçları göz önünde bulundurularak ortaya konmuştur. Ayrıntılı olarak her bir alt problem incelenmiş ve alt amaca yönelik sonuçlar tablolar halinde sunularak bulgular yorumlanmıştır.

1. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri açısından sınıf düzeyine göre farklılık var mıdır?” sorusu için elde edilen istatistiksel verilerin analizi Tablo 5’te verilmiştir. 1., 2., 3. ve 4. sınıf olmak üzere toplamda dört tane değişken vardır dolayısıyla ikiden fazla değişken olduğundan tek yönlü ANOVA analizi yani F-testi uygulanmıştır.

Tablo 5

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i> *	Fark**
Gruplar Arası	0.47	3	0.16			
Gruplar İçi	25.60	299	0.09	1.83	.14	-
Toplam	26.07	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: 1. Sınıf; 2: 2.Sınıf; 3: 3.Sınıf; 4: 4.Sınıf

Tablo 5 incelendiğinde, uygulanan analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre öz-saygı düzeylerinin ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($F_{(3-299)}=1.33$; $p > .05$) ve $p > .05$ çıktığı durumlarda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

2. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri açısından öğretim türüne göre farklılık var mıdır?” sorusu için elde edilen istatistiksel verilerin analizlerinin sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Öğrencilerin Öğretim Türüne Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının

Karşılaştırılması

Öğretim Türü	<i>f</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i> *
Normal Öğretim	147	3.54	0.28	0.9	301	.37
İkinci Öğretim	156	3.51	0.31			

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 6’da normal öğretim ve ikinci öğretim olmak üzere sadece iki adet değişken olduğundan bağımsız örneklem testi olan t-testi kullanılmıştır. Bu tablo incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin ortalamalarının istatistiksel sonuçlarına bakıldığında ($t_{(301)}=0.9, p>.05$) iki değişken arasında fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

3. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri açısından cinsiyete göre farklılık var mıdır?” sorusu çerçevesinde cinsiyete göre öz-saygı düzeyi ortalamalarının karşılaştırılmasına yönelik elde edilen verilerin istatistiksel analizlerin sonuçları Tablo 7’de verilmiştir. Bu tabloda kadın ve erkek şeklinde sadece iki değişken olduğundan bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır.

Tablo 7

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Cinsiyet	<i>f</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i> *
Kadın	271	3.52	0.29			
Erkek	32	3.49	0.36	0.7	301	.49

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 7’de verilen sonuçlara göre, kadın ve erkek öğrencilerin öz-saygı düzeyleri istatistiksel olarak analiz edildiğinde ($t_{(301)}=0.7$, $p>.05$) *p* değeri .05’ten büyük çıktığından iki değişken arasında anlamlı bir fark yoktur dolayısıyla erkek ve kadın öğrencilerin öz-saygı düzeyleri benzerdir.

4. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri açısından yaşa göre farklılık var mıdır?” sorusu için elde edilen istatistiksel verilerin analizi Tablo 8’de sunulmuştur. Burada yaş aralıkları “17-19 yaş, 20-22 yaş, 23 yaş ve üzeri” şeklinde ele alınmıştır ve toplamda üç tane değişken vardır. İki den fazla değişken olduğundan tek yönlü ANOVA analizi yani F-testi uygulanmıştır.

Tablo 8

Öğrencilerin Yaşına Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i> *	Fark**
Gruplar Arası	0.36	2	0.18	2.09	.13	-
Gruplar İçi	25.71	300	0.09			
Toplam	26.07	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: 17-19 yaş, 2: 20-22 yaş, 3: 23 yaş ve üzeri

Tablo 8'deki sonuçlara göre, öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyi ortalamaları yaşlarına göre istatistiksel olarak $F_{(2-300)} = 2.09$ ve $p > .05$ olduğundan, değişkenler arasında anlamlı bir fark yoktur. Yani, öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

5. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri açısından not ortalamasına göre farklılık var mıdır?” sorusu için elde edilen verilerin istatistiksel analizi Tablo 9’da verilmiştir. Tabloda not ortalamalarının aralıkları “1.50–2.00, 2.01–2.50, 2.51–3.00, 3.01–3.50, 3.51–4.00” olacak şekilde ele alınmıştır. Toplamda beş değişken vardır ve ikiden fazla değişken olduğundan tek yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır.

Tablo 9

Öğrencilerin Not Ortalamalarına Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i> *	Fark**
Gruplar Arası	1.13	5	0.23			
				2.69	.02	1-3
Gruplar İçi	24.94	297	0.08			
Toplam	26.07	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: 1.50-2.00; 2: 2.01-2.50; 3: 2.51-3.00; 4: 3.01-3.50; 5:3.51-4.00

Tablo 9’da ki sonuçlara göre, veriler istatistiksel olarak analiz edildiğinde öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin ortalamaları not ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir ($F_{(5-297)}=2.69$; $p=.02$). Görüldüğü üzere p değeri .05’ten küçüktür ve bu sonuç değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu gösterir. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğinin tespit etmek için Tukey testi kullanılmıştır. Bu testin sonucuna göre, yapılan ikili karşılaştırmalarda sadece not ortalaması 1.50–2.00 arasında olan öğrenciler ile not ortalaması 2.51–3.00 arasında olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

6. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri açısından sınav sistemine göre farklılık var mıdır?” sorusu çerçevesinde katılımcıların bölüme giriş sınav sistemine göre öz-saygı düzeyi ortalamalarının karşılaştırılması için elde edilen veriler ve bu verilerin istatistiksel analizleri Tablo 10’da sunulmuştur. Burada iki tane sınav sistemi değişken olarak

ele alınmıştır. Bunlar LYS ve DGS sınav sistemleridir ve toplamda iki değişken olduğu için verilerin istatistiksel analizinde bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır.

Tablo 10

Öğrencilerin Bölüme Giriş Sınav Sistemine Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sınav Sistemi	f	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p
LYS	274	3.51	0.3	-1.89	301	.05
DGS	29	3.62	0.23			

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 10’da verilen analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyi ortalamalarının bölüme giriş sınav sistemine göre incelendiğinde, LYS sistemi ile DGS sistemi ile bölüme giriş yapmış olan öğrenciler arasında farklılık olduğu görülmektedir. DGS ile bölüme yerleşen öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin LYS ile bölüme yerleşenlere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca t-testi sonuçlarına ($t_{(301)} = -1.894$, $p \leq .05$) göre, p değeri $p \leq .05$ düzeyinde çıktığından öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri bölüme giriş sınav sistemine göre istatistiksel olarak da değişkenler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmaktadır.

7. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin mezun olunan lise türü açısından farklılık var mıdır?” sorusu için elde edilen verilerin istatistiksel analizi Tablo 11’de verilmiştir. Bu tabloda katılımcıların mezun oldukları lise türleri “Genel Lise, Anadolu Lisesi,

Meslek Lisesi ve Diğer” şeklinde gruplandırılmıştır. Görüldüğü gibi toplamda dört değişken vardır, ikiden fazla değişken olduğundan tek yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır.

Tablo 11

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p*</i>	Fark**
Gruplar Arası	0.67	3	0.22	2.61	.054	-
Gruplar İçi	25.41	299	0.09			
Toplam	26.07	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: Genel Lise; 2: Anadolu Lisesi; 3: Meslek Lisesi; 4: Diğer

Tablo 11’de verilen sonuçlara göre katılımcıların mezun oldukları lise türüne göre öz-saygı düzeyi ortalamalarında istatistiksel olarak ($F_{(3-299)} = 2.61$; $p > .05$) anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

8. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin anne babasının birlikte olup olmama durumu açısından farklılık var mıdır?” sorusuna cevap bulmak için öğretmen adaylarının anne babalarının birliktelik durumuna göre öz-saygı düzeyi ortalamaları incelenmiş ve toplanan verilerin istatistiksel analizleri Tablo 12’de verilmiştir. Burada toplamda iki tane değişken olduğundan gerekli analiz için t-testi kullanılmıştır.

Tablo 12

Öğrencilerin Anne Babasının Birlikte Olma Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Aile Durumu	<i>f</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Anne Baba Birlikte	285	3.52	0.29			
Anne Baba Ayrı	18	3.53	0.4	-0.17	301	.86

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 12’de verilen analiz sonuçları incelendiğinde, anne ve babası birlikte olan katılımcıların öz-saygı düzeyi ortalamalarının ($\bar{X}=3.52$, $Ss=0.29$), anne ve babası ayrı olan katılımcıların öz-saygı düzeyi ortalamalarına ($\bar{X}=3.53$, $Ss=0.4$) göre farklı olduğu görülmektedir. Fakat istatistiksel olarak değerlendirildiğinde ($t_{(301)}=-0.17$, $p>.05$) anlamlılık değerinden dolayı öğretmen adaylarının anne babalarının birliktelik durumuna göre öz-saygı düzeyleri için değişkenler arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu sonuca göre anne ve babası ayrı olan öğrenciler ile anne ve babası birlikte olan öğrencilerin öz-saygı düzeyleri birbirine yakın olduğu söylenebilir.

9. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin annenin sağ olma durumu açısından farklılık var mıdır?” sorusu çerçevesinde katılımcıların annesinin sağ olma durumuna göre öz-saygı düzeyi ortalamaları Tablo 13’de sunulmuştur. Görüldüğü gibi iki tane değişken ele alındığından istatistiksel analizlerin incelenmesinde t-testi kullanılmıştır.

Tablo 13

Öğrencilerin Annesinin Sağ Olma Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Anne Durumu	<i>f</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Anne sağ	297	3.52	0.29			
				1.294	301	.2
Anne sağ değil	6	3.37	0.4			

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 13'deki analiz sonuçlarına göre öğrencilerin öz-saygı düzeyi ortalamalarına bakıldığında annesi sağ olan öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{X}=3.52$, $Ss=0.29$), annesi sağ olmayan öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{X}=3.37$, $Ss=0.4$) farklı olduğu görülmektedir. Ancak istatistiksel olarak ($t_{(301)}=1.29$, $p>.05$) bakıldığında çalışmaya katılanların annelerinin sağ olup olmama durumuna göre değişkenlerin öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır. Bundan dolayı annesi sağ olmayan öğrencilerin öz-saygı düzeyleri ile sağ olan öğrencilerin öz-saygı düzeyleri benzerlik göstermektedir.

10. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin babanın sağ olma durumu açısından farklılık var mıdır?” sorusuna göre öğrencilerin babalarının hayatta olma durumuna göre öz-saygı düzeyi ortalamaları Tablo 14'de verilmiştir. Burada da iki tane değişken olduğundan istatistiksel analiz için t-testi kullanılmıştır.

Tablo 14

Öğrencilerin Babasının Sağ Olma Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Baba Durumu	f	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	p
Baba sağ	288	3.52	0.29	-0.81	301	.42
Baba sağ değil	15	3.58	0.31			

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 14’de sunulan verilerin analizine göre katılımcıların öz-saygı düzeylerine İstatistiksel olarak ortalamalarına bakıldığında babası sağ olan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=3.52$, $Ss=0.29$) ile babası sağ olmayan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=3.58$, $Ss=0.31$) arasında farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. İstatistiksel olarak ($t_{(301)}=-0.81$, $p>.05$) bu duruma bakıldığında, $p>.05$ çıktığından öğretmen adaylarının babalarının sağ olma durumlarına göre değişkenlerin öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı fark çıkmamaktadır. Bu sonuca göre babası sağ olmayan öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin babası sağ olan öğrencilere benzer olduğunu söylemek mümkündür.

11. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin annenin eğitim durumu açısından farklılık var mıdır?” sorusuna göre öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre öz-saygı düzeylerinin ortalamaları incelenmiştir. Annelerin eğitim durumları için değişkenler “Okur-yazar değil, İlkokul, Ortaokul, Lise, Lisans, Lisansüstü” şeklinde belirlenmiştir. Buna göre toplamda altı adet değişken vardır ve bu sayı ikiden fazla

olduğundan verilerin analizi için tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Tablo 15’de elde edilen verilerin istatistiksel analizlerin sonuçları derlenmiştir.

Tablo 15

Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p*</i>	Fark**
Gruplar Arası	0.23	4	0.06	0.66	.62	-
Gruplar İçi	25.84	298	0.09			
Toplam	26.07	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: Okur-yazar değil; 2: İlkokul; 3: Ortaokul; 4: Lise; 5: Lisans; 6: Lisansüstü

Tablo 15’de verilen sonuçlar istatistiksel olarak değerlendirildiğinde ($F_{(4-298)}=0.66$; $p=.62$), öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumuna göre öz-saygı düzeyi ortalamaları anlamlı bir fark göstermemektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri annelerinin eğitim durumu açısından herhangi bir farklılık yoktur.

12. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin babanın eğitim durumu açısından farklılık var mıdır?” sorusu için elde edilen verilerin analiz sonuçları Tablo 16 toplanmıştır. Katılımcıların babalarının eğitim durumları için değişkenler “Okur-yazar değil, İlkokul, Ortaokul, Lise, Lisans, Lisansüstü” şeklinde adlandırılmıştır. Değişken sayısı ikiden fazla olduğundan istatistiksel inceleme tek yönlü ANOVA analizi ile yapılmıştır.

Tablo 16

Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p*	Fark**
Gruplar Arası	0.3	4	0.06	0.85	.49	-
Gruplar İçi	25.78	298	0.09			
Toplam	26.07	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: Okur-yazar değil; 2: İlkokul; 3: Ortaokul; 4: Lise; 5: Lisans; 6: Lisansüstü

Tablo 16’da sunulan analizler incelendiğinde, öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumuna göre öz-saygı düzeyi ortalamaları istatistiksel olarak ($F_{(4-298)}=0.85$; $p=.49$) anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır. Bundan dolayı öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri babalarının eğitim durumu açısından herhangi bir farklılık göstermemektedir.

13. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin annenin gelir durumu açısından farklılık var mıdır?” sorusu çerçevesinde öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin ortalamaları annelerinin gelir durumlarına göre incelenmiş olup elde edilen verilerin istatistiksel analizleri Tablo 17’de toplanmıştır. Annelerin gelir durumları için değişkenler aylık gelirlerine göre “0-1000TL, 1001-2000TL, 2001-3000TL, 3001 ve üzeri” şeklinde gruplandırılmıştır. Toplamda beş değişken olduğundan istatistiksel olarak verilerin analizinde tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır.

Tablo 17

Öğrencilerin Annelerinin Gelir Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p*</i>	Fark**
Gruplar Arası	0.13	4	0.03	0.37	.37	-
Gruplar İçi	25.94	298	0.09			
Toplam	26.071	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: Çalışmıyor; 2: 0-1000TL; 3: 1001-2000TL; 4: 2001-3000TL; 5: 3001 ve üzeri

Tablo 17’deki sonuçlara göre, öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri annelerinin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır ($F_{(4-298)}=0.37$; $p=.37$). Bundan dolayı öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri annelerinin gelir durumları açısından herhangi bir farklılık göstermemektedir.

14. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin babanın gelir durumu açısından farklılık var mıdır?” problemi için yapılan inceleme çerçevesinde toplanan verilerin istatistiksel analiz sonuçları Tablo 18’de verilmiştir. Öğrencilerin Babalarının gelirlerine göre değişkenler “0-1000TL, 1001-2000TL, 2001-3000TL, 3001 ve üzeri” şeklinde adlandırılmıştır. Burada da beş değişken olduğundan toplanan verilerin istatistiksel analizi için tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 18

Öğrencilerin Babalarının Gelir Durumuna Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p*</i>	Fark**
Gruplar Arası	0.33	4	0.08	0.97	.03	-
Gruplar İçi	25.74	298	0.09			
Toplam	26.07	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: Çalışmıyor; 2: 0-1000TL; 3: 1001-2000TL; 4: 2001-3000TL; 5: 3001 ve üzeri

Tablo 18’de sunulan analizlerin sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri babalarının gelir durumlarına göre istatistiksel olarak ($F_{(4-298)} = 0.97$; $p = .43$) anlamlı bir fark göstermemektedir. Bundan dolayı öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerine babalarının gelir durumu açısından bakıldığında herhangi bir fark ortaya çıkmamaktadır.

15. alt amaca yönelik bulgular ve yorumu;

“Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin kardeş sayısı durumu açısından farklılık var mıdır?” sorusu çerçevesinde elde edilen verilerin analiz sonuçları Tablo 19’da verilmiştir. Katılımcıların kendileri dışında ki kardeş sayıları için oluşturulan değişkenler “0 kardeş, 1 kardeş, 2 kardeş, 3 kardeş, 4 kardeş, 5 ve üzeri kardeş” şeklinde belirlenmiştir. Burada görüldüğü üzere altı tane değişken vardır ve bu sayısı ikiden fazla olduğu için istatistiksel analizlerde tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 19

Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Öz-Saygı Düzeyi Ortalamalarının Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i> *	Fark**
Gruplar Arası	0.38	5	0.08	0.89	.49	-
Gruplar İçi	25.69	297	0.09			
Toplam	26.07	302				

* $p \leq .05$ düzeyinde anlamlı

**1: 0 kardeş; 2: 1 kardeş; 3: 2 kardeş; 4: 3 kardeş; 5: 4 kardeş; 6: 5 ve üzeri

Tablo 19'da verilen analiz sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyi ortalamaları kendileri dışında kardeş sayısına göre istatistiksel olarak ($F_{(5-297)}=0.89$; $p=.49$) anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır. Ortaya çıkan bu duruma göre öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri onların kardeş sayılarına göre farklılık göstermemektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın bulguları tartışılmıştır. İlgili alanda yapılan diğer çalışmaların bulguları ile karşılaştırmalar yapılarak elde edilen sonuçlar ortaya konmuş ve bir genel sonuca varılmıştır. Ortaya konan sonuçlar ve varılan genel sonuç çerçevesinde öneriler sunulmuştur.

Çalışmada üniversitede öğrenimine devam eden okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin sınıf düzeyi, öğretim türü, cinsiyet, yaş, not ortalaması, sınav sistemi, mezun olunan lise türü ve ailenin demografik durumuna göre yani aile birlikteliği, annelerinin sağ olma, babalarının sağ olma, annelerinin eğitim durumuna, babalarının eğitim durumuna annelerinin gelir durumuna, babalarının gelir durumuna ve kardeş sayısına göre farklılık gösterip göstermediğini araştırılmıştır.

Çalışmaya 2015–2016 eğitim öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören 303 Okul Öncesi Öğretmen adayının katılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Bogenç (2005) tarafından geliştirilen “Öz-Saygı Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar diğer araştırmaların bulguları ile karşılaştırılarak aşağıda tartışılmıştır.

- Çalışmanın bulgularına bakıldığında okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri öğrenim gördükleri sınıfa göre farklılık göstermemiştir. Avşaroğlu (2007)'nin üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı düzeyleri açısından incelediği çalışmasında elde ettiği bulgulara göre; üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri ile karar vermede öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık çıkmadığını gözlemlemiştir. Benzer şekilde Taşgit (2012)'in üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmanın bulgularında da sınıf değişkeni ile öğrencilerin karar vermede öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Görüldüğü gibi Avşaroğlu (2007) ve Taşgit (2012)'in gerçekleştirdiği çalışmalar ile bu çalışmanın sonuçları bezer çıkmıştır. Üç çalışmada katılımcıların öğrenim gördükleri sınıfa düzeyine göre öğrencilerin öz-saygı düzeyleri farklılık göstermemiş olup birbirine yakın çıkmıştır.

- Öğrenim türüne göre çalışmanın bulgularına bakıldığında, okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri öğrenim türüne göre farklılıklar göstermediği saptanmıştır. Bu sonuçtan farklı olarak Gül (2013) tarafından gerçekleştirilen benzer bir çalışmanın bulgularına bakıldığında öz-saygı düzeyi bakımından ikinci öğretim ve normal öğretim öğrencileri arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık analiz edildiğinde ise ikinci öğretimde öğrenim gören öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin birinci öğretimde öğrenim görenlere göre daha yüksek çıktığı görülmüştür.
- Cinsiyet değişkenine göre çalışmanın bulgularına bakıldığında, cinsiyet değişkenine göre katılımcıların öz-saygı düzeyleri incelenmiş ve sonuçlar istatistiksel olarak analiz edildiğinde iki değişken arasında anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığı görülmüştür. Yani erkek ve kadın öğrencilerin öz-saygı düzeyleri benzer çıkmıştır. Avşaroğlu (2007) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen benzer çalışmanın bulgularına göre üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile karar vermede öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma çıkmamıştır. Emil (2003) tarafından yapılan çalışmanın bulgularına bakıldığında da erkek ve kadın öğrencilerin öz-saygı düzeyleri benzer çıkmıştır yani bu iki değişken açısından öz-saygı düzeyleri incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Fakat Gül (2013) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmada üniversite öğrencilerinin öz-saygı düzeylerinde cinsiyet değişkeni açısından farklılık kadın öğrencilerin lehine çıkmıştır. Taşgit (2012)'in yaptığı çalışmanın sonucuna göre cinsiyet değişkeni ile karar vermede öz-

saygı düzeyleri arasında fark olduğu görülmüştür ancak Gül (2013)'ün elde ettiği sonucun aksine cinsiyet değişkenine göre farklılık erkek öğrenciler lehine çıkmıştır. Avşaroğlu (2007) ve Emil (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik gösterirken öğrencilerinin cinsiyetleri ile karar vermede öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bunlardan farklı olarak Gül (2013) ve Taşgıt (2012)'in gerçekleştirdiği çalışmalarda cinsiyet değişkenine göre öz-saygı düzeyleri farklılık göstermiştir.

- Okul öncesi öğretmen adaylarının yaşlarına göre öz-saygı düzeylerinde farklılık olup olmadığına dair bulgulara bakıldığında, öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyi ortalamaları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmediği görülmüştür. Yani yaş gruplarına göre öz-saygı düzeyleri benzerlik göstermiştir fakat Gül (2013)'ün tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulgularına göre durum farklı çıkmıştır katılımcıların yaşları arttığında öz-saygı düzeylerinin de artış gösterdiği tespit edilmiştir.
- Not ortalamaları açısından öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinde farklılık gözlemlenmiştir. Bu farklılık not ortalaması 1.50–2.00 arasında olan öğretmen adayları ile not ortalaması 2.51–3.00 arasında olan öğretmen adayları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Emil (2003) gerçekleştirdiği çalışmanın bulgularına göre akademik not ortalaması açısından üniversite öğrencilerinin öz-saygı düzeylerine bakıldığında akademik başarısı yüksek olan öğrenciler ile akademik başarısı düşük olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür. Not ortalaması yüksek olan öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin not ortalaması düşük olan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Görüldüğü üzere Emil (2003) gerçekleştirdiği çalışma ile bu

çalışmanın bulguları benzer sonuç vermiştir. Her iki çalışmada da katılımcıların öz-saygı düzeylerin akademik not ortalamalarına göre farklılık göstermiştir.

- Öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinin bölüme giriş sınav sistemine göre incelendiğinde, DGS ve LYS değişkenleri arasında farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık DGS ile bölüme yerleşen öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin LYS ile bölüme yerleşenlere göre daha olumlu olduğu şeklindedir. Yapılan literatür taramasında bölüme giriş sınav sistemine göre öz-saygı düzeylerinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.
- Mezun oldukları lise türüne göre çalışmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyi ortalamalarının karşılaştırıldığında elde edilen bulgular incelendiğinde, katılımcıların mezun oldukları lise türüne göre öz-saygı düzeyi ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Bu çalışmanın sonucuna benzer bir sonuç Avşaroğlu (2007) yaptığı çalışmada da ortaya çıkmıştır ve üniversite öğrencilerinin mezun oldukları lise türü ile karar vermede öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.
- Öğretmen adaylarının aile durumuna göre özsaygı düzeyleri incelediğinde; anne babalarının birliktelik durumuna göre öz-saygı düzeyleri için değişkenler arasında farklılık ortaya çıkmamıştır. Ayrıca katılımcıların anne ve babalarından herhangi birinin sağ olup olmama durumuna göre öz-saygı düzeylerinde farklılık görülmemiştir. Literatürde anne babalarının birliktelik durumuna göre ve üniversite öğrencilerinin anne-babalarından herhangi birinin sağ olup olmama durumuna göre öz-saygı düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.
- Anne ve babanın eğitim durumu açısından da öğretmen adaylarının öz-saygı düzeylerinde herhangi bir farklılık yoktur. Taşgıt (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın bulgularına göre, anne eğitim düzeyi değişkeni ile karar vermede öz-saygı

düzeyleleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür fakat baba eğitim düzeyi değişkeni ile karar vermede öz-saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olduğu gözlemlenmiştir. Taşgıt (2012)'in çalışmasına göre bu farklılık analiz edildiğinde baba eğitim durumu lisans olan üniversite öğrencilerinin babaları ortaöğretim mezunu olan ve babaları okuryazar olmayan öğrencilere göre karar vermede öz-saygı düzeyleri yüksek çıktığı saptanmıştır.

- Bu çalışmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının anne ve babalarının gelir durumlarına göre öz-saygı düzeylerinde farklılık gözlemlenmemiştir. Bu sonuca göre; katılımcıların anne-babanın ekonomik durumları açısından değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının öz-saygı düzeyleri birbirine yakındır. Son olarak öğretmen adaylarının kendileri dışında kardeş sayısına göre öz-saygı düzeyleri incelendiğinde bu değişkenler açısından da farklılık göstermemektedir. Yapılan literatür araştırmasında üniversite öğrencilerinin anne ve babalarının gelir durumlarına göre ve katılımcıların kendileri dışında kardeş sayısına göre öz-saygı düzeylerinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.
- Bu çalışmanın bulgularına bakıldığında katılımcıların aile durumunu veren değişkenlere göre özsaygı düzeyleri incelediğinde ve elde edilen bulguların sonuçları istatistiksel olarak analiz edildiğinde; çalışmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının anne babalarının birliktelik durumu, anne ve babalarından herhangi birinin sağ olup olmama durumu, anne-babanın eğitim ve ekonomik durumları ve katılımcıların kendileri dışında kardeş sayısı açısından öz-saygı düzeylerinin birbirine yakın çıktığı saptanmıştır.

Bu çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okulöncesi anabilim dalında öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır. Toplumumuz gelişmesi açısından öz-saygı düzeyi yüksek olan bireyler ihtiyaç olduğu düşünülerek bazı öneriler sunulmuştur;

- Çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okulöncesi anabilim dalında öğrenim gören 303 tane öğrenciye uygulanmıştır. Benzer bir çalışma eğitim fakültesinin diğer bölümlerinde eğitimine devam eden öğretmen adaylarına uygulanarak daha ayrıntılı değerlendirmelerin yapılması için sonuçların karşılaştırılması gerekir.
- Ayrıca farklı üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarında da benzer araştırmalar yapılarak sonuçlar üzerinde karşılaştırma çalışmaları yapılmalıdır.
- Öz-saygı gelişimi küçük yaşlarda başlamakta hayat boyu gelişimini devam ettirmektedir. Dolayısıyla okul öncesinden başlayarak ilkokul, ortaokul ve lisede öğrenimlerine devam eden öğrencilerin öz-saygı düzeyleri bazı değişkenlere göre incelenmesi gerekmektedir.
- MEB bünyesinde görev yapan öğretmenlerin öz-saygı düzeyleri bazı değişkenlere göre incelenmelidir. Bunun için okul öncesi öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinin öz-saygı düzeyleri ve öğrencilere yönelik tutumları ile ilişkilendirilerek incelenmelidir.
- Ayrıca ortaokul ve lise düzeyinde görev yapan branş öğretmenlerinin de öz-saygı düzeyleri bazı değişkenlere göre öğrenciye yönelik tutumları çerçevesinde araştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akan, A. (2001). *7- 12 yaş çocuklarında görülen uyum ve davranış bozuklukları ve benlik saygısı ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Albayrak - Dengiz, N. ve Yılmaz, D. (2015) Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklarda algılanan sosyal destek düzeyinin benlik saygısına etkisinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 177–190.
- Altıok, H. Ö., Ek, N. ve Koruklu, N. (2010). Üniversite öğrencilerinin benlik saygı düzeyi ile ilişkili bazı değişkenlerin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 99–120.
- Antony, V. C. & Tomar, R. (2016). Effect of sixteen weeks of fartlek training on self-esteem of Saudi university students. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(47), 2–5.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 7–14.
- Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Avşaroğlu, S. ve Üre, Ö. (2007) Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 1–16.
- Badura, A. S., Millard, M., Peluso, E. A., & Ortman, N. (2000). Effects of peer education training on peer educators: Leadership, self-esteem, health knowledge, and health behaviors. *Journal of College Student Development*, 41(5), 471–478.

- Beshlideh, K., Allipour, S. ve Yailagh, M. S. (2009). The causal relationship between religious beliefs and mental health, with mediating role of self-esteem in university students. *Journal of Education & Psychology*, 3(2), 25–38.
- Bogenç, A. (2005). Kendine saygı ölçeği. Y. Kuzgun ve F. Bacanlı (Ed.), *PDR’de kullanılan ölçekler. Rehberlik ve psikolojik danışmada kullanılan ölçme araçları ve programlar dizisi: 1.* (ss. 143–153). Ankara: Nobel.
- Borod, A. (Ed.) (2004). *Self-esteem (Book 5). Family front and centre: a support resource promoting healthy child development.* Jewish Family Services of the Baron de Hirsch Institute. Erişim <http://www.familyfrontandcentre.com>
- Branden, N. (1992). *The power of self-esteem: an inspiring look at our most important psychological resource* (Unabridged Ed.). Florida: Health Communications Inc. (HCI).
- Brown, J. (1997). *The Self.* Hove, United Kingdom: Psychology Press.
- Browne, J. (2000). Self-esteem and procrastination in university students in Barbados. *Caribbean Journal of Psychology*, 8(1), 14–24.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* (Genişletilmiş 19. Baskı). Ankara: Pegem.
- Can A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*, Ankara: Pegem.
- Candangil, S. Ö. (2005). *Denetim odakları farklı lise öğrencilerinin bazı kişisel, sosyal ve ailesel özelliklerine göre karar vermede öz-saygı ve kaygı düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Candangil, S. Ö. ve Ceyhan, A. A. (2006). Decisional self-esteem and stress levels of high school students with different locus of controls according to some personal variables. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 71–88.
- Cevher, F. N ve Bulut, M. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5–6 yaş çocuklarında akademik benlik saygısı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 28–39.
- Cooley, C. H. (1922). The social self–1. The meaning of 'I' p. 168–210. *Chapter 5 of Human Nature and the Social Order*. New York: Charles Scribner's Sons. Erişim: https://campus.fsu.edu/bbcswebdav/institution/academic/social_sciences/sociology/
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. San Francisco: W. H. Freeman.
- Cristiana P. (2016). Self-esteem and body image perception in a sample of university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 64, 31–44.
- Çelik, S. (2011). *Öğretmen tutumları ile ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çoştı, Y. (2009). Toplumsallaşma kavramı üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(2), 117–140.
- Demo, D. H., Small, S. A., & Williams, R. C. S. (1987). Family relations and the self-esteem of adolescent and their parents. *Journal of Marriage and the Family*, 49, 705–715.
- Emil, S. (2003). *Self-esteem and stressful life events of university students* (Unpublished master thesis). Middle East Technical University, Graduate School of Social Sciences, Ankara.
- Genç, S. Z. ve Şahin, Ç. (Ed.) (2013). *Eğitim bilimine giriş*. İstanbul: Paradigma.

- Gözüyılmaz, A. (2011). *Evli ergenlerde beden imgesi ve benlik saygısının gebelik durumuna göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Green, B. S., Salkind N. J., & Akey T. M. (2000). *Using SPSS for windows analyzing and understanding data*. London: Prentice–Hall International (UK) Limited.
- Güçray, S. S. (1993). Çocuk yuvasında ve ailesi yanında kalan 9–10-11 yaş çocuklarının öz-saygı gelişimini etkileyen bazı faktörler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 58–66.
- Güçray, S. S. 1993. (1989). *Çocuk yuvasında ve ailesi yanında kalan 9, 10, 11 yaş çocuklarının öz-saygı gelişimini etkileyen bazı faktörler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gül, H. (2013). Investigation of undergraduate student's self-esteem levels in terms of some variables. *Hacettepe University Journal of Education*, 28(2), 194–205.
- Haktanır, G. (2012). *Okul öncesi eğitime giriş*. (5. Baskı). Ankara: Anı.
- Hwang, H., Kang, H., Tak, J., & Lee, S. (2015). Impact of self-esteem and gratitude disposition on happiness in preservice early childhood teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 3447–3453.
- James, W. (1948). *Psychology*. New York: World Publishing Company.
- Joseph, R. P., Royse, K. E., Benitez, T. J., & Pekmezi, D. W. (2014). Physical activity and quality of life among university students: exploring self-efficacy, self-esteem, and affect as potential mediators. *Quality of Life Research*, 23(2), 661–669.
- Kaptan, S. (1989). *Bilimsel araştırma gözlem ve teknikleri*. Ankara: Tekışık.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (14. Baskı). Ankara: Nobel.

- Katrançı, M. (2014). Okul öncesi eğitim ve önemi. Seven, S. (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 1–14). Ankara: Pegem.
- Kılıçaslan, Y. (2012). *Okul öncesine devam eden 5–6 yaş gurubu öğrencilerin benlik kavramlarının annelerinin yaşam doyumları bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kıncal, R. Y. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kohler-Flynn, H. (2003). Self esteem theory and measurement: a critical review. *Thirdspace: A Journal of Feminist Theory & Culture*, 3(1), Erişim: <http://journals.sfu.ca/thirdspace/index.php/journal/article/view/kohler-flynn/164>
- Krathwohl, D. R. (1993). *Methods of educational and social science research: an integrated approach*. Newyork: Longman.
- Kurt, S. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin iletişim becerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Leana–Taşcılar, M. Z. ve Kanlı, E. (2014). Investigation of perfectionism and self-esteem scores of gifted and average students. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 47(2), 1–20.
- Martín–Albo, J., Núñez, J. L, Navarro, J. G. & Grijalvo, F. (2007), The Rosenberg self-esteem scale: translation and validation in university students. *The Spanish Journal of Psychology*, 10(2), 458–467.
- McNair, R. L. (2004). *Student self-esteem and the looking-glass self: perceptions of emotional support, role models, and academic success on a community college*

- campus* (Unpublished thesis). Retrospective Theses and Dissertations, Iowa State University, Iowa.
- MEB, (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*, Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Niemz, K., Griffiths, M., & Banyard, P. (2005). Prevalence of pathological internet use among university students and correlations with self-esteem, the general health questionnaire (GHQ), and disinhibition. *Cyberpsychology & Behavior*, 8(6), 562–570
- Okcu, T. N. (2007). *Self-esteem, political efficacy and perceived parental attitudes* (Unpublished master thesis). Sabancı University, Graduate Institute of Social Sciences, İstanbul.
- Pişkin, M. (2002). Öz-saygı geliştirme programı. Kuzgun, Y. (Ed.). *İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel.
- Punch, K. F. (2005) (Çevirenler: Akyüz, Z., Bayrak, D. ve Arslan, H. B.). *Sosyal araştırmalara giriş: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Punch, K. F. (2014). *Introduction to social research: quantitative and qualitative approaches*. (3rd Edition). SAGE Publications Ltd.
- Rizvançe, Ş. (2005). Türkiye ve Makedonya'daki Türk asıllı lise öğrencilerinin öz-saygı düzeylerinin karşılaştırılması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Rubino, J. (2006). *The self-esteem book: The ultimate guide to boost the most underrated ingredient for success and happiness in life*. Vision Works Publishing. Erişim: www.centerforpersonalreinvention.com

- Serinkan, C., Avcık, C., Kaymakçı, K. ve Alacaoğlu, D. (2014). Determination of students' self-esteem levels at Pamukkale university. *Procedia–Social and Behavioral Sciences*, 116, 4155–4158.
- Sevim, M., Erika, M., Fleura, S., Kaltrina, B., & Naim, F. (2015). Anxiety and self-esteem among university students: comparison between Albania and Kosovo. *Procedia–Social and Behavioral Sciences*, 205, 189–194.
- Soytürk, M., Öztürk, Ö. T., Topuz, E. ve Yetim, H. (2015). Beden eğitimi öğretmen adaylarının benlik saygıları ile kopya çekmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (CBÜ, BESYO örneği). *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 1(1), 20–30.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı.
- Steinfeld, C., Ellison, N. B., & Lampe, C. (2008). Social capital, self-esteem, and use of online social network sites: A longitudinal analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29, 434–445.
- Taşgit, M. S. (2012). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Türk, E. (2007). *Spor takımlarına katıla ve katılmayan görme engelli öğrencilerin benlik saygılarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Uçar, D. (2009). *Perceived organizational support and organizational commitment: the mediating role of organization-based self-esteem* (Unpublished master thesis). Yeditepe University, Graduate Institute of Social Sciences, İstanbul.

- Umaña-Taylor, A. J. (2004). Ethnic identity and self-esteem: Examining the role of social context. *Journal of Adolescence*, 27, 139–146.
- Ümmet, D. (2015). Self-esteem among college students: a study of satisfaction of basic psychological needs and some variables. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 1623–1629.
- Valkenburg, P. M., Peter, J., & Schouten, A. P. (2006). Friend networking sites and their relationship to adolescents' well-being and social self-esteem. *Cyberpsychology & Behavior*, 9(5), 584–590.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, A. S. (2011). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerinin benlik saygısı ve utangaçlık açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yumşak, Ş. (2004). *Görme ve ortopedik engelli ergenlerin öz-saygı düzeyleri ile kendilerine yönelik toplumsal tutumları algılamalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek A: Ölçeğin Açıklaması

Ek B: Kendine Saygı (Öz-Saygı) Kişisel Bilgi Formu (BÖLÜM I)

Ek C: Kendine Saygı (Öz-Saygı) Ölçeğinin Maddeleri (BÖLÜM II)

Ek D: Ölçeğinin Temini ve Kullanımı İçin Yapılan Yazışmalar (5 Ekim 2015)

Ek E: Ölçeğinin Temini ve Kullanımı İçin Yapılan Yazışmalar (12 Ekim 2015)

Ek F: Ölçeğinin Temini ve Kullanımı İçin Yapılan Yazışmalar (14 Ekim 2015)

Ek G: Ölçeğinin Temini ve Kullanımı İçin Yapılan Yazışmalar (26 Ekim 2015)

Ek A: Ölçeğin Açıklaması

Değerli Öğretmen adayları,

Araştırma sonuçlarının güvenilirliği, anket sorularına vereceğiniz cevapların içtenliğine bağlıdır. Elde edilecek veriler bu araştırma dışında başka bir amaçla kullanılmayacağından kimliğinizle ilgili herhangi bir bilgi yazmanıza gerek yoktur.

Kendine saygı (Öz saygı) ölçeğinde, size verilen soruları dikkatli bir şekilde okuyup size en uygun olan seçeneği işaretlemeniz istenmektedir. Ölçekteki seçenekler:

- (1) Hiçbir zaman,
- (2) Nadiren,
- (3) Ara sıra,
- (4) Sık sık,
- (5) Her zaman

anlamına gelmektedir. Soruları cevaplandırarak araştırmaya yapacağınız önemli katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

Hilal BÖYÜKATA
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Ek B: Kendine Saygı (Öz-Saygı) Kişisel Bilgi Formu (BÖLÜM I)

BÖLÜM I

1. Kaçınıcı sınıf öğrencisiniz?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4		
2. Öğrenim türünüz	☐ Birinci Öğretim		☐ İkinci Öğretim			
3. Cinsiyetiniz	☐ Kadın		☐ Erkek			
4. Yaşınız	☐ 17-19	☐ 20-22	☐ 23 ve yukarı			
5. Akademik not ortalamanız (şu anki).	☐ 1,50-2,00	☐ 2,01-2,50	☐ 2,51-3,00			
	☐ 3,01-3,50	☐ 3,01-3,50	☐ 3,51-4,00			
6. Bölümünüze giriş sınav sistemi.	☐ LYS		☐ DGS			
7. Mezun olduğunuz lise türü.	☐ Genel Lise		☐ Anadolu Lisesi			
	☐ Meslek Lisesi		☐ Diğer			
8. Aile (Anne - Baba)	☐ Birlikte		☐ Ayrı			
Aile durumu	Anne		Baba			
	9.	☐ Sağ ☐ Ölü	10.	☐ Sağ ☐ Ölü		
Ailenin eğitim düzeyi	Anne		Baba			
	11.	☐ Okur-Yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite	12.	☐ Okur-Yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite		
Ailenin aylık geliri	Anne		Baba			
	13.	☐ Çalışmıyor ☐ 0 – 1.000 TL ☐ 1.001 TL – 2.000 TL ☐ 2.001 TL – 3.000 TL ☐ 3.001 TL – üzeri	14.	☐ Çalışmıyor ☐ 0 – 1.000 TL ☐ 1.001 TL – 2.000 TL ☐ 2.001 TL – 3.000 TL ☐ 3.001 TL – üzeri		
15. Kardeş sayısı (siz hariç)	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5 ve üzeri

Ek C: Kendine Saygı (Öz-Saygı) Ölçeğinin Maddeleri (BÖLÜM II)

BÖLÜM II

Maddeler		(1) Hiçbir zaman	(2) Nadiren	(3) Ara sıra	(4) Sık sık	(5) Her zaman
1.	Kişilik özelliklerinizden hoşnut musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Bir işi yaparken son kararı kendiniz mi verirsiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Bir başarısızlığa uğradığınızda kendinizi her yönden değersiz bulur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
4.	İşe yaramaz ve acınacak biri olduğunuzu düşünüyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Geçmişe baktığınızda övüneceğiniz işler yaptığınızı düşünüyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Olduğunuz gibi görünmek sizi rahatsız eder mi?	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Başkalarına göre daha yetersiz olduğunuzu düşünür müsünüz?	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Başkaları size önem veriyor mu?	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Çevrenizde aranan bir insan mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Ulaştığınız başarılar kendi yetenek ve çabalarınızın sonucu mudur?	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Kendinizden hoşnut musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Bir konuda eleştiri aldığınızda kendinizi değersiz biri olarak görüyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
13.	İlgi ve ihtiyaçlarınızın neler olduğunu bilip, bunları karşılayacak biçimde davranır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Bazı konularda başarısız olsanız da kendinizi değerli bulur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Üzerinize aldığınız işi başarı ile bitirebilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Haksızlığa uğradığınızda mücadele eder misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
17.	Toplantılarda söz alarak kendi görüşlerinizi ifade eder misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Bir ortamda karar verilirken sizin önerilerinizin de dikkate alınmasına önem verir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Yeteneklerinize güvenir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Başkaları sizinle olmaktan zevk alır mı?	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Lütfen “kendine saygı (öz saygı)” hakkında düşünce ve önerileriniz yazınız:					

Ek D: Ölçeğinin Temini ve Kullanımı İçin Yapılan Yazışmalar (5 Ekim 2015)

Hilal Büyükata <hboyukata@gmail.com>

Ölçek talebi ve kullanım izni

1 mesaj

Hilal Büyükata <hboyukata@gmail.com>
Alıcı: hgul@kocaeli.edu.tr
Bcc: csahin25240@yahoo.com

5 Ekim 2015 18:12

Sayın Yard. Doç. Dr. Hüseyin GÜL Hocam,

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Bölümü yüksek lisans öğrencisiyim.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisinde yayınlanan "Investigation of Undergraduate Student's Self-Esteem Levels in Terms of Some Variables: Üniversite Öğrencilerin Öz Saygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" başlıklı çalışmanızı inceleme fırsatım oldu.

Müsaadeniz olursa bu çalışmanızda kullandığınız "Öz Saygı ilgili ölçeğinizi" tez çalışmamda kullanmak istiyorum.

Ölçeğinizi gönderebilerseniz çok sevinirim.

Saygılarımı sunar ve iyi çalışmalar dilerim,

Hilal Büyükata

Ek E: Ölçeğinin Temini ve Kullanımı İçin Yapılan Yazışmalar (12 Ekim 2015)

Hilal Büyökata <hboyukata@gmail.com>

Re: Hatırlatma: Ölçek talebi ve kullanım izni

1 mesaj

Hilal Büyökata <hboyukata@gmail.com>
Alıcı: hgul@kocaeli.edu.tr, csahin25240@yahoo.com

12 Ekim 2015 14:47

Sayın Yard. Doç. Dr. Hüseyin GÜL Hocam,

Biraz önce danışman hocam Doç. Dr. Çavuş Şahin sizinle "Ölçek talebi ve kullanım izni" ile ilgili gönderdiğim mail hakkında görüşmüştü. Gönderdiğim mail aşağıda.

Saygılarımla,
Hilal Büyökata

=====

5 Ekim 2015 18:12 tarihinde Hilal Büyökata <hboyukata@gmail.com> yazdı:

Sayın Yard. Doç. Dr. Hüseyin GÜL Hocam,

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Bölümü yüksek lisans öğrencisiyim.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisinde yayınlanan "Investigation of Undergraduate Student's Self-Esteem Levels in Terms of Some Variables: Üniversite Öğrencilerin Öz Saygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" başlıklı çalışmanızı inceleme fırsatım oldu.

Müsaadeniz olursa bu çalışmanızda kullandığınız "Öz Saygı ilgili ölçeğinizi" tez çalışmamda kullanmak istiyorum.

Ölçeğinizi gönderebilerseniz çok sevinirim.

Saygılarımı sunar ve iyi çalışmalar dilerim,

Hilal Büyökata

Ek F: Ölçeğinin Temini ve Kullanımı İçin Yapılan Yazışmalar (14 Ekim 2015)

Hilal Büyükata <hboyukata@gmail.com>

İlt: Öz saygı Anketi

1 mesaj

Çavuş Şahin <csahin25240@yahoo.com>
Yanıtlama Adresi: Çavuş Şahin <csahin25240@yahoo.com>
Alıcı: Hilal Büyükata <hboyukata@gmail.com>

14 Ekim 2015 12:39

Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı
ÇANAKKALE
Tel: 02862171303-3104

Assoc. Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN
Canakkale Onsekiz Mart University
Faculty of Education
Primary School Education
ÇANAKKALE
Phone: +902862171303-3104

12 Ekim 2015 14:59 Pazartesi tarihinde Huseyin Gul <hgul@kocaeli.edu.tr> şöyle yazdı:

Meraba Cavuş Hocam.....

Size sözkonusu ölçeği (Kendine Saygı Ölçeği) ni gönderiyorum.

Başarılar diliyorum.

Selam ve sevgiler sunuyorum Hocam.....

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜL

Kocaeli Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
Öğretim Üyesi,
Eski İstanbul Yolu 10. km.
41380 Umutepe Kampusu
KOCAELİ

E - Posta 1 : hgul@kocaeli.edu.tr

E - Posta 2 : hgul44@hotmail.com

İş Tel. : 0 262-303 24 33

Cep Tel. : 0 532 17 66 399

Öz (Kendine) Saygı Ölcegi.doc

65K

Ek G: Ölçeğinin Temini ve Kullanımı İçin Yapılan Yazışmalar (26 Ekim 2015)

Hilal Büyükatata <hboyukata@gmail.com>

Teşekkür (Re: İlt: Öz saygı Anketi)

1 mesaj

Hilal Büyükatata <hboyukata@gmail.com>
Alıcı: hgul@kocaeli.edu.tr, csahin25240@yahoo.com

26 Ekim 2015 15:48

Sayın Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Gül Hocam,

Tez çalışmamda kullanmak için istemiş olduğum Özsaygı Ölçeğini Danışman Hocam Doç. Dr. Çavuş Şahin hocama göndermişsiniz.
Kendisi bana ilettili, destek ve yardımlarınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

İyi çalışmalar diliyorum,

Saygılarımla,

Hilal Büyükatata
Yüksek Lisans Öğrencisi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

14 Ekim 2015 12:39 tarihinde Çavuş Şahin <csahin25240@yahoo.com> yazdı:

Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı
ÇANAKKALE
Tel: 02862171303-3104

Assoc. Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN
Canakkale Onsekiz Mart University
Faculty of Education
Primary School Education
ÇANAKKALE
Phone: +902862171303-3104

12 Ekim 2015 14:59 Pazartesi tarihinde Huseyin Gul <hgul@kocaeli.edu.tr> şöyle yazdı:

Meraba Cavuş Hocam.....

Size sözkonusu ölçeği (Kendine Saygı Ölçeği) ni gönderiyorum.

Başarılar diliyorum.

Selam ve sevgiler sunuyorum Hocam.....

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜL

Kocaeli Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Hilal BÖYÜKATA

Doğum Yeri : Şuhut

Doğum Tarihi : 10.07.1985

e-mail : hboyukata@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

Lisans : Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü (2005–2010)

Pedagojik Formasyon: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi (2013–2014)

Yüksek Lisans : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi (2012-...)

Ön Lisans : Erzurum Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Çocuk Gelişimi
Programı (2017-...)

Yabancı Dil : İngilizce (Orta Düzey)

Sertifika : Montessori Eğitim Sertifikası (2017)